NORAKSTS
Lieta Nr.A42051204
AA43-0172-07/14

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2007.gada 19.jūnijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja L.Vīnkalna,
tiesneses V.Kakste un Z.Kupce,

piedaloties pieteicējiem *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.*, atbildētāja pusē pieaicinātās iestādes Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvim Arvīdam Zaharam un tulkam Ilonai Jevstropovai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* pieteikumu par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieka 2001.gada 25.aprīļa lēmumu Nr.476, Nr.477, Nr.478 un Nr.479 atcelšanu, pienākuma uzlikšanu atjaunot ierakstus Iedzīvotāju reģistrā par nepilsoņa statusu un izsniegt nepilsoņu pases, sakarā ar *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* apelācijas sūdzību un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 10.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2001.gada 25.aprīlī Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde pieņēma lēmumus Nr.476 attiecībā uz *V.S.*, Nr.477 attiecībā uz *I.S.*, Nr.478 attiecībā uz *I.S.* un Nr.479 attiecībā uz *V.S.*. Ar minētajiem lēmumiem saskaņā ar likumu „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" un Ministru kabineta 2001.gada 6.februāra noteikumu Nr.52 „Latvijas nepilsoņa statusa atņemšanas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.52) 13.1.punktu minētajām personām atņemts Latvijas nepilsoņa statuss.

[2] 2004.gada 5.aprīlī Valsts Robežsardzes Rīgas pārvaldes Uzturēšanās kontroles dienesta darbinieki, uzskatot, ka *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* Latvijas valsts teritorijā uzturējās nelikumīgi, viņus aizturēja.

[3] 2004.gada 8.aprīlī *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* atbrīvoti no Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes Apsardzes nodaļas Nelegālo imigrantu

pagaidu uzturēšanās apakšnodaļas un pret parakstu iepazīstināti ar [1] minētajiem lēmumiem par Latvijas nepilsoņa statusa atņemšanu.

[4] 2004.gada 7.aprīlī (ar papildinājumiem 2004.gada 7.jūnijā) Administratīvajā rajona tiesā saņemts *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* (turpmāk arī – pieteicēji) pieteikums par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieka 2001.gada 25.aprīļa lēmumu Nr.476, Nr.477, Nr.478 un Nr.479 (turpmāk arī – pārsūdzētie lēmumi) atcelšanu, pienākuma uzlikšanu atjaunot ierakstus Iedzīvotāju reģistrā par viņiem kā Latvijas nepilsoņiem un izsniegt viņiem nepilsoņu pases. Pieteikumā norādīti šādi argumenti.

[4.1] *I.S.* no 1977.gada dzīvo Latvijā un bijis pierakstīts */dzēsta adrese/*, Rīgā. *I.S.* ar bērniem *V.S.* un *V.S.* no 1985.gada dzīvo Latvijā un bijuši pierakstīti */dzēsta adrese/*, Rīgā.

Pieteicējiem, 1994.gadā ierodoties Latvijā un reģistrējoties Iedzīvotāju reģistrā, piešķirti personas kodi. Pamatojoties uz minēto, 1998.gada 16.februārī *I.S.* saņēma nepilsoņa pasi Nr.1124500, 1998.gada 10.jūnijā *V.S.* saņēma nepilsoņa pasi Nr.1235573 un *V.S.* saņēma nepilsoņa pasi Nr.1235614.

No 1995.gada pieteicēji dzīvo savā īpašumā */dzēsta adrese/*, Rīgā. *I.S.* no 1994.gada strādāja sabiedrībā ar ierobežotu atbildību „STA Group", no 2001.gada – sabiedrībā ar ierobežotu atbildību „M.K.K." un no 2003.gada – sabiedrībā ar ierobežotu atbildību „M.K.K. Group". *V.S.* un *V.S.* pabeidza Rīgas 75.vidusskolu (ģimnāziju), tālāk izvēloties studijas Baltijas Krievu institūtā. Savukārt *I.S.* rūpējās par bērniem un mājsaimniecību.

[4.2] Pieteicēji pārsūdzētos lēmumus nav saņēmuši ne personīgi, ne pa pastu un ar tiem iepazīstināti tikai 2004.gada 5.aprīlī pēc aizturēšanas. Tādējādi saskaņā ar Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 „Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk – Administratīvo aktu procesa noteikumi) un Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) normām pārsūdzētie lēmumi stājušies spēkā tikai 2004.gada 5.aprīlī.

Visu šo laiku pieteicēji bija pieejami Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei un ziņas par sevi nav slēpuši. Proti, pēc 2001.gada 25.aprīļa (kad tika pieņemti pārsūdzētie lēmumi) pieteicēji aktīvi risināja dažāda rakstura jautājumus ar valsts iestādēm – *V.S.* pēc 16 gadu sasniegšanas nodeva pasi jaunas saņemšanai, *I.S.* saņēma izziņu sakarā ar pases nozaudēšanu u.c.

[4.3] Pārsūdzētie lēmumi ir nelikumīgi. Nav saprotams, kāpēc saglabājies pieteicēju pieraksts Armēnijā, jo, kā to apliecina *I.S.* un *I.S.* zīmogi vecajās PSRS pasēs I-СЛ Nr.671356 un VIII-СЛ Nr.520142, viņi

1977.gada 18.augustā un 1985.gada 14.aprīlī ir izrakstījušies no adreses */dzēsta adrese/*, Erevānā.

Pieteicēji nav Armēnijas pilsoņi. 1994. – 1995.gadā, reģistrējoties Iedzīvotāju reģistrā, pieteicēji bija PSRS pilsoņi. Armēnijas Republikas pilsonības likums pieņemts 1995.gada 16.novembrī, tas ir, pēc ziņu sniegšanas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei. Iespējams, ka Armēnijas pilsonība pieteicējiem piešķirta automātiski, jo tā nekad nav lūgta, kā arī Armēnijas pilsoņu pases nekad nav saņemtas. *V.S.* un *V.S.* nekad nav bijuši ne pierakstīti, ne izrakstīti no uzrādītās Armēnijas valsts adreses. Tādējādi pieteicēji nesniedza par sevi nepatiesas ziņas.

[4.4] Ar pārsūdzētajiem lēmumiem atcelti 1994.gada 28.decembra un 1995.gada 7.septembra administratīvie akti par personas kodu piešķiršanu pieteicējiem un ziņu iekļaušanu par pieteicējiem Iedzīvotāju reģistrā. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde nav ievērojusi APL 85.panta otrās daļas 3.punkta normas. Adresātam labvēlīgie tiesiskie administratīvie akti atcelti tikai pēc 6 – 7 gadiem.

[4.5] Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes viedoklis, ka Administratīvo aktu procesa noteikumi attiecībā uz pieteicējiem nav piemērojami, nav pamatots, jo likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.pants un noteikumi Nr.52 nosaka citu kārtību. Saskaņā ar Augstākās tiesas Senāta praksi 2000.gada lietā Nr.SKC-14 un 2001.gada lietā Nr.SKC-81 ir jāpiemēro minētās normatīvo aktu prasības. Tāpat jāņem vērā Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Rekomendācija Nr.1504 (2001), kurā aicināts valstis garantēt, ka ieceļotāji, kas uzauguši uzņēmējvalstī, nekādā gadījumā nevar tikt izraidīti no tās.

[4.6] Saskaņā ar Civillikuma 3.pantu katra civiltiesiska attiecība apspriežama pēc likumiem, kas bijuši spēkā tad, kad šī attiecība radusies, pārgrozījusies vai izbeigusies. Neskartas paliek jau iegūtas tiesības.

[5] Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk arī – atbildētājs) paskaidrojumos Administratīvajai rajona tiesai norādīts, ka atbildētājs pieteikumu neatzīst. Paskaidrojumos izteikti šādi apsvērumi.

[5.1] Pieteicēji Latvijā ieceļojuši 1994.gadā ar vīzām kā Armēnijas pilsoņi, ko *I.S.* un *I.S.* apliecinājuši anketās ieceļošanas vīzas saņemšanai.

1999.gada 25.oktobrī atbildētājs no Armēnijas kompetentām iestādēm ar 1999.gada 13.oktobra vēstuli Nr.23/01-7100 saņēma informāciju, ka *I.S.* no 1957.gada 1.aprīļa un *I.S.* no 1975.gada 19.marta ir pierakstīti */dzēsta adrese/*, Erevānā, Armēnijā un ka pieteicēji saskaņā ar Armēnijas Republikas Pilsonības likumu ir Armēnijas Republikas pilsoņi. Armēnijas kompetentās iestādes šo faktu atkārtoti apstiprināja 2004.gada 24.maija vēstulē Nr.25/01-5603.

[5.2] 2000.gada 14.jūnijā atbildētājs ar Rīgas domes Rīgas Kurzemes rajona izpilddirekcijas Iedzīvotāju dzīves vietas reģistrācijas nodaļas 2000.gada 12.jūnija vēstuli Nr.2.1-098 saņēma informāciju, ka nepastāv *I.S.* pieraksts adresē */dzēsta adrese/*, Rīgā.

2001.gada 8.martā atbildētājs ar Rīgas domes Rīgas Latgales priekšpilsētas izpilddirekcijas Iedzīvotāju dzīves vietas reģistrācijas nodaļas 2001.gada 5.marta vēstuli Nr.4.3-7-3/84/651 saņēma informāciju, ka nepastāv *I.S.* un viņas bērnu pieraksts adresē */dzēsta adrese/*, Rīgā.

[5.3] Pamatojoties uz iegūto informāciju un noteikumu Nr.52 3.punktu, atbildētājs pēc savas iniciatīvas 2001.gada 9.martā uzsāka nepilsoņa statusa atņemšanas lietu un ar ierakstītām vēstulēm Nr.400, Nr.401, Nr.402 un Nr.403 (adresētas katram no pieteicējiem) informēja pieteicējus par konstatētajiem faktiem un uzaicināja ierasties paskaidrojumu sniegšanai. Valsts policijas Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes Kriminālpolicijas pārvaldes materiālos atrodas vēstules Nr.400 un Nr.402. Tādējādi secināms, ka pieteicēji ir zinājuši par iestādē uzsākto administratīvo procesu.

Atbildētājs 2001.gada 25.aprīlī pieņēma lēmumu Nr.476, Nr.477, Nr.478 un Nr.479 par Latvijas nepilsoņa statusa atņemšanu pieteicējiem, tā kā viņi neizmatoja savas tiesības iepazīties ar lietas materiāliem un sniegt paskaidrojumus par tās faktiskajiem apstākļiem.

Normatīvajos aktos noteiktajā termiņā minētie lēmumi netika pārsūdzēti tiesā un līdz ar to 2001.gada 1.jūnijā tie tika izpildīti – izņemtas pieteicēju nepilsoņu pases, kā arī Iedzīvotāju reģistrā un Nederīgo dokumentu reģistrā aktualizētas ziņas, ka pieteicējiem atņemts nepilsoņa statuss un tamdēļ lietošanai kļuvušas nederīgas viņiem izsniegtās Latvijas nepilsoņu pases.

[5.4] Likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.pantā noteikts šā likuma subjektu, tas ir, Latvijas nepilsoņu loks. Savukārt saskaņā ar minētā likuma 7.panta pirmās daļas 1., 2. un 5.punktu personai nepilsoņa statusu atņem, ja tā neatbilst nepilsoņa subjekta pazīmēm. Pieteicēji uz 1992.gada 1.jūliju nav bijuši pierakstīti Latvijas Republikā, viņu pēdējā reģistrētā dzīvesvieta līdz 1992.gada 1.jūlijam nav bijusi Latvijas Republikā un ar tiesas spriedumu nav konstatēts fakts, ka līdz minētajam datumam viņi ne mazāk kā desmit gadus nepārtraukti dzīvoja Latvijas valsts teritorijā. Turklāt pieteicēji ir Armēnijas pilsoņi, pēc 1992.gada 1.jūlija ir pastāvīgi pierakstīti Neatkarīgo Valstu Savienības dalībvalstī un snieguši nepatiesas ziņas, lai reģistrētos Iedzīvotāju reģistrā un saņemtu Latvijas nepilsoņa pasi.

[5.5] Pieteicēju viedoklis, ka pārsūdzētie lēmumi stājās spēkā 2004.gada 5.aprīlī, nav pamatots, jo to pieņemšanas brīdī spēkā bija

Administratīvo aktu procesa noteikumi, kuri līdzīgi kā APL 70.pants nosaka administratīvā akta spēkā stāšanās nosacījumus. Atbildētājs 2001.gada 9.marta un 2001.gada 25.aprīļa sūtījumus noformēja kā ierakstītas vēstules, adresējot tās pieteicēju norādītajā adresē – */dzēsta adrese/*, Rīgā. Kaut gan *I.S.* minētajā adresē nekad nav bijusi reģistrēta, tomēr viņas vīrs un bērni bija reģistrēti vienā adresē, līdz ar to atbildētājs visus sūtījumus nosūtīja uz vienu – minēto adresi. Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē tiek uzskatīts, ka ir neiespējami, ka personas, kuras pieder vienai un tai pašai ģimenei, neapmainās ar informāciju par viņus visus skaroša procesa norisi. Līdz ar to pārsūdzētie lēmumi stājās spēkā 2001.gada 2.maijā.

Turklāt pieteicēji nav pierādījuši, ka nav saņēmuši atbildētāja sūtījumus. Līdz ar to pieteicēju arguments, ka viņiem bija liegta iespēja laicīgi iepazīties ar nepilsoņa statusa atņemšanas lietas materiāliem, nav pamatots. Pat pieļaujot iespēju, ka pieteicēji nav saņēmuši sūtījumus, tas noticis tamdēļ, ka viņi ar savu rīcību radījuši sev attiecīgās tiesiskās sekas (nav veikuši darbības, kas nepieciešamas, lai saņemtu ierakstītus pasta sūtījumus). Pieteicēju apgalvojums, ka viņi par pārsūdzētajiem lēmumiem uzzināja tikai 2004.gadā, arī nav pamatots, jo *V.S.* atkārtoti par pieņemtajiem lēmumiem tika informēts 2001.gadā un *I.S.* – 2002.gadā.

[5.6] Pieteicēju viedoklis, ka ar pārsūdzētajiem lēmumiem atcelti 1994.gada 28.decembra administratīvie akti, ar kuriem viņiem piešķirts Latvijas nepilsoņu statuss, nav pamatots, jo Latvijas nepilsoņa statuss tika iedibināts tikai 1995.gadā. Saskaņā ar Administratīvo aktu procesa noteikumu 2.punktu citu kārtību pārvaldes procesā noteica likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.pants, konkretizējot tos gadījumus, kad Latvijas nepilsoņa statuss ir atņemams obligāti.

[5.7] Pieteicēju atsauce uz Civillikumu 3.pantu nav pamatota, jo strīdus situācija radusies administratīvi tiesiskajās, nevis civiltiesiskajās attiecībās. Tāpat pieteicēju atsauce uz viņu norādītajiem Augstākās tiesas Senāta nolēmumiem nav pamatota, jo tie visi pieņemti pirms noteikumu Nr.52 spēkā stāšanās.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 27.janvāra lēmumu apmierināts *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* lūgums par pagaidu noregulējuma piemērošanu lietā. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei uzlikts pienākums atjaunot Iedzīvotāju reģistrā ziņas par *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.*, izdot *I.S.* un *V.S.* nepilsoņa pases, kā arī atzīt par derīgu *I.S.* 1998.gada 16.februārī izsniegto Latvijas nepilsoņa pasi Nr.1124500 un *V.S.* 1998.gada 10.jūnijā izsniegto Latvijas nepilsoņa pasi Nr.235573.

Ar Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 1.februāra lēmumu Pilsonības un migrāciju lietu pārvaldei uzdots minētos pienākumus izpildīt viena mēneša laikā no lēmuma par pagaidu noregulējumu pieņemšanas dienas.

[7] Par Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 27.janvāra lēmumu Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde iesniedza blakus sūdzību. Ar Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 25.februāra lēmumu apelācijas kārtībā pārsūdzētais lēmums atstāts negrozīts.

[8] Ar Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 10.jūnija spriedumu *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* pieteikums apmierināts daļēji. Atcelts ar pieņemšanas dienu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieka 2001.gada 25.aprīļa lēmums Nr.476 un Nr.479 un uzlikts pienākums Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei atjaunot ierakstus Iedzīvotāju reģistrā par *V.S.* un *V.S.* kā Latvijas nepilsoņiem. Pārējā daļā pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots šādi.

[8.1] Pieteicēji Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2001.gada 25.aprīļa lēmumus Nr.476, Nr.477, Nr.478 un Nr.479, ar kuriem viņiem atņemts Latvijas nepilsoņa statuss, pārsūdzējuši tiesā 2004.gada 7.aprīlī, norādot, ka šie lēmumi kļuvuši viņiem zināmi 2004.gada 5.aprīlī.

Lietā nav strīda, ka atbildētājs lēmumus nosūtījis ierakstītā sūtījumā, kā arī nav strīda, ka šie lēmumi netika saņemti. Beidzoties glabāšanas laikam, vēstules nosūtītas atpakaļ atbildētājam, ko apliecina Latvijas pasta izziņa (*lietas 1.sējuma 110.lapa*) un ko arī nenoliedza atbildētāja pārstāve. Strīds pastāv par to, vai pieteicēji pārsūdzētos lēmumus nav saņēmuši savas vainas pēc un vai šajā gadījumā ir pamats uzskatīt, ka nav nokavēts pārsūdzības termiņš.

Administratīvo aktu procesa noteikumu 68.punkts paredzēja, ja vispārējā tiesību normā vai pašā administratīvajā aktā nav noteikts citādi, administratīvais akts stājas spēkā ar brīdi, kad tas adresātam kļūst zināms. Veids, kādā tas adresātam tiek darīts zināms (rakstveidā, mutvārdos vai citādi), neietekmē tā stāšanos spēkā. Savukārt minēto noteikumu 69.punkts noteica, ja rakstveidā izdotais administratīvais akts nosūtīts ierakstītā vēstulē pa pastu, tiek uzskatīts, ka adresātam tas ir kļuvis zināms septītajā dienā pēc tā nodošanas pastā. Ja rodas domstarpības, iestādei jāpierāda, kad tas ir nodots pastā. Ja adresāts apgalvo, ka viņš pastā nodoto administratīvo aktu nav saņēmis, viņam tas jāpierāda.

Šajā gadījumā lietā nav strīda, ka pieteicēji nesaņēma ierakstītās vēstules 2001.gada aprīlī, tas ir pierādīts ar lietas materiāliem. Lietā ir atbildētāja 2004.gada 8.aprīļa vēstule Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes Imigrācijas dienestam (*lietas 1.sējuma 127.lapa*), kurā

atbildētājs lūdz pret parakstu iepazīstināt pieteicējus ar lēmumiem un informēt, ka lēmumus viņi ir tiesīgi pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā viena mēneša laikā. Lietā ir arī atbildētāja 2004.gada 8.aprīļa vēstule pieteicējiem, kurā informēts, ka lēmumi par nepilsoņa statusa atņemšanu pārsūdzami Administratīvajā rajona tiesā viena mēneša laikā no saņemšanas dienas (*lietas 1.sējuma 129.lapa*).

Šajā gadījumā tiesa uzskatījusi, ka atbildētājs ir atzinis pieteicēju tiesības vērsties tiesā, tādēļ nav vērtējams apstāklis, vai pieteicēji ir vainojami lēmumu nesaņemšanā, bet uzskatāms, ka pieteicēji nav nokavējuši administratīvo aktu pārsūdzēšanas termiņu un lieta izskatāma pēc būtības.

[8.2] No pārsūdzētājos lēmumos piemērotajām tiesību normām izriet, ka tiesības uz nepilsoņa statusu ir tiem Latvijas Republikā dzīvojošajiem bijušās PSRS pilsoņiem un viņu bērniem, kuri 1992.gada 1.jūlijā bija pierakstīti Latvijas teritorijā vai kuru pēdējā reģistrētā dzīvesvieta līdz 1992.gada 1.jūlijam bija Latvijas Republikā un kuri nav Latvijas pilsoņi, un kuri nav un nav bijuši citas valsts pilsoņi. Bez tam likums „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" neattiecas uz personām, kuras pēc 1992.gada 1.jūlija bez termiņa ierobežojuma ir pierakstītas dzīvesvietā kādā no Neatkarīgo Valstu Savienības dalībvalstīm. Līdz ar to gadījumā, ja persona ir ieguvusi citas valsts pilsonību vai pēc 1992.gada 1.jūlija bez termiņa ierobežojuma ir bijusi pierakstīta dzīvesvietā kādā no Neatkarīgo Valstu Savienības dalībvalstīm, tai nav tiesības uz nepilsoņa statusu.

[8.3] Tiesa lietā konstatējusi, ka *I.S.* ieradies no Armēnijas Latvijā 1977.gadā. *I.S.* no Armēnijas ieradusies pie laulātā *I.S.* kopā ar bērniem *V.S.* un *V.S.* (tai laikā viņiem bija attiecīgi divi un trīs gadi) 1985.gada 14.aprīlī. Lietā pastāv strīds par pieteicēju pierakstu, bet lietā nav strīda, ka 1988.gadā pieteicēji aizbraukuši uz Armēniju un dzīvojuši tur līdz 1994.gadam un Latvijā atgriezušies, ieceļojot ar vīzām, kas izsniegtas Latvijas Republikas vēstniecībā Krievijas Federācijā. Anketās ieceļošanai *I.S.* un *I.S.* norādījuši, ka ir Armēnijas pilsoņi.

Pieteicēji iekļauti Iedzīvotāju reģistrā 1994.gada 28.decembrī (*I.S.*) un 1995.gada 7.septembrī (*I.S.*, *V.S.* un *V.S.*) un viņiem tika piešķirti personas kodi. 1998.gadā *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* saņēmuši Latvijas nepilsoņa pases.

Atbildētājs 1999.gada 25.oktobrī no Armēnijas Republikas Iekšlietu ministrijas Pasu un vīzu pārvaldes saņēmis informāciju, ka *I.S.* un *I.S.* ir pierakstīti */dzēsta adrese/*, Erevānā, Armēnijā, kā arī, ka saskaņā ar Armēnijas Republikas pilsonības likumu pieteicēji ir Armēnijas Republikas pilsoņi.

[8.4] Tiesa uzskatījusi, ka atbildētājs ir konstatējis, ka, reģistrējoties Iedzīvotāju reģistrā, *I.S.* un *I.S.* apzināti snieguši nepatiesas

ziņas par savu pilsonību un dzīvesvietu, jo tobrīd viņi bija pierakstīti Armēnijā. *V.S.* un *V.S.* vietā ziņas sniedza viņu vecāki. Tiesa uzskatījusi, ka lietā nav strīda, ka uz 1992.gada 1.jūliju pieteicēji nedzīvoja Latvijā, pieteicēji paši nenoliedz, ka bija aizbraukuši uz Armēniju (un pēc atbildētāja konstatētā *I.S.* un *I.S.* bija un ir joprojām tur pierakstīti).

Fakts, ka personas kaut kad ir bijušas pierakstītas Latvijā, nedod tiesības uz Latvijas nepilsoņa statusu. Tiesa nav piekritusi arī pieteicēju argumentam, ka piemērojams Civillikuma 3.pants, kurš noteic, ka iegūtās tiesības nevar atņemt. Konkrētajā lietā nav runas par civilo tiesību, bet gan par publisko tiesību iegūšanu un atņemšanu. Tādējādi tiesa atzinusi, ka neviens no pieteicējiem saskaņā ar likumu „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" nevar pretendēt uz nepilsoņa statusu.

[8.5] Pamatojoties uz likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.panta pirmo daļu, personai atņem nepilsoņa statusu, ja tā neatbilst kādam no šā likuma 1.panta pirmajā daļā minētajiem nosacījumiem, pieder pie kādas no šā likuma 1.panta trešajā daļā minētajām personu kategorijām vai, nolūkā iegūt nepilsoņa statusu, apzināti sniegusi par sevi nepatiesas ziņas. Līdz ar to likumā tiek paredzēta iespēja atcelt gan adresāta interesēm labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu (piemēram, ja persona pēc nepilsoņa statusa iegūšanas kļuvusi par citas valsts pilsoni vai pierakstīta kādā no Neatkarīgo Valstu Savienības dalībvalstīm), gan arī adresāta interesēm labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu, kā tas ir konkrētajā gadījumā (ja persona ieguvusi nepilsoņa statusu, sniedzot par sevi nepatiesas ziņas).

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments ir atzinis, ka likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.pants ir uzskatāms par imperatīvu normu. Tajā norādīti faktiskie apstākļi, kuriem iestājoties, personai tiek atņemts nepilsoņa statuss. Pieņemot konkrēto normu, likumdevējs jau sākotnēji ir izvērtējis sabiedrības un atsevišķas personas tiesiskās intereses, kā rezultātā pieņemta norma, kas noteic, ka, pastāvot konkrētiem, likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.pantā minētajiem faktiskajiem apstākļiem, izdodams obligātais administratīvais akts, kas nav saistīts ar īpašu tā izdošanas vai satura lietderības apsvērumu izvērtēšanu.

[8.6] Atbildētāja rīcībā bija 1999.gada 25.oktobra Armēnijas Republikas Iekšlietu ministrijas Pasu un vīzu pārvaldes vēstule, kurā norādīts, ka *I.S.* un *I.S.* ir pierakstīti */dzēsta adrese/*, Erevānā, Armēnijā. Vēstulē norādīts, ka *V.S.* un *V.S.* Armēnijā nav pierakstīti, kā arī, ka saskaņā ar Armēnijas Republikas pilsonības likuma 10.pantu visi pieteicēji pieder pie Armēnijas Republikas pilsoņu kopuma. Atbildētāja rīcībā bija arī informācija, ka pieteicēji Latvijā ieceļojuši ar vīzām, kas

izsniegtas Latvijas Republikas vēstniecībā Krievijas Federācijā. Anketās ieceļošanai *I.S.* un *I.S.* norādījuši, ka ir Armēnijas pilsoņi.

Tiesa piekritusi pieteicējiem tai ziņā, ka saskaņā ar Armēnijas Republikas pilsonības likumu Armēnijas pilsonība tiek piešķirta automātiski (ja persona ir bijusi pierakstīta Armēnijas PSR). Pieteicēji, it īpaši *I.S.* un *I.S.*, var pretendēt uz Armēnijas pilsonību. *V.S.* un *V.S.* nav bijuši un nav pierakstīti Armēnijas PSR. Tomēr jāņem vērā, ka pieteicēji norādījuši, ka nevēlas būt Armēnijas pilsoņi. Ja minēto apgalvojumu var apšaubīt attiecībā uz *I.S.* un *I.S.* (jo minētās personas ieceļojot norādījušas, ka ir Armēnijas pilsoņi), tad attiecībā uz *V.S.* un *V.S.* nav konstatējams, ka šīs personas būtu izvēlējušās Armēnijas pilsonību.

No minētā izriet, ka iestāde nav pārliecinoši nodibinājusi faktu, ka pieteicēji ir Armēnijas Republikas pilsoņi. Jāņem vērā arī tas, ka saskaņā ar starptautisko tiesību principiem izšķirošs pilsonības iegūšanas kritērijs ir paša indivīda piekrišana. Ja tāda nav bijusi, tad valsts likumi vienpusēji tādu statusu uzspiest nevar.

Uz *I.S.* un *I.S.* var attiecināt to, ka minētās personas, reģistrējoties Iedzīvotāju reģistrā, sniegušas nepatiesas ziņas. Tomēr atbildētājs nav ņēmis vērā faktu, ka *V.S.* un *V.S.* 1995.gadā bija nepilngadīgi un viņu vietā ziņas sniedza vecāki, līdz ar to attiecībā uz viņiem šis apgalvojums neatbilst patiesībai.

Tādējādi tiesa secinājusi, ka attiecībā uz *V.S.* un *I.S.* nav konstatējami pārsūdzētajos lēmumos norādītie apstākļi, proti, persona sniegusi nepatiesas ziņas, un personai ir citas valsts pilsonība. Jāņem vērā, ka minētās personas ieradās Latvijā kā nepilngadīgi bērni. *V.S.* un *V.S.* ir uzauguši Latvijā, dzīvo šeit jau 11 gadus, pabeiguši Latvijā skolu, integrējušies Latvijas sabiedrībā, apguvuši latviešu valodu. Līdz ar to faktiskie apstākļi *V.S.* un *V.S.* ir atšķirīgi nekā *I.S.* un *I.S.* un tiesa to ņēmusi vērā, vērtējot atbildētāja lēmumu tiesiskumu.

[8.7] Atņemot nepilsoņa statusu, pieteicējiem draud izraidīšana no valsts, kas arī norādīts pārsūdzētajos lēmumos.

Iestādei bija jāievēro tai laikā spēkā esošo Administratīvo aktu procesa noteikumos noteiktā Latvijas tiesību normu hierarhija, ņemot vērā to juridisko spēku un jāievēro Latvijai saistošie starptautiskie tiesību dokumenti, tai skaitā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (turpmāk arī – ECTK vai Konvencija). Līdz ar to atbildētājam bija jāizvērtē, vai tā lēmumi nepārkāps ECTK 8.pantu (personas tiesības uz privāto dzīvi) un, ja pārkāps, vai šādi ierobežojumi būs samērīgi.

ECTK 8.pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un korespondences neaizskaramību. Ar jēdzienu "privātā dzīve" Konvencijas izpratnē saprot personas nodibinātas attiecības ar citām personām (draudzība, biznesa attiecības), bet ar jēdzienu "ģimenes dzīve" – attiecības, kas veidojas starp

laulātajiem, vecākiem un bērniem, brāļiem un māsām. Tādējādi Konvencijas 8.pants aizsargā personas tiesības netraucēti veidot attiecības ar citām personām, kā arī netikt traucētai savās attiecībās ar ģimenes locekļiem.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka ilgtermiņa iedzīvotāju (ja persona ir izveidojusi personiskas, sociālas un ekonomiskas attiecības) izraidīšana no valsts ir atzīstama par iejaukšanos šo personu privātajā dzīvē. Tāda iejaukšanās attaisnojama tikai, ja noteikta likumā un vērsta uz leģitīmu mērķu sasniegšanu.

ECTK 8.panta otrā daļa pieļauj valstīm ierobežot privāto dzīvi gadījumos, kas paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts un sabiedriskās drošības vai valsts ekonomiskās labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai tikumību, vai lai aizstāvētu citu tiesības vai brīvības.

[8.8] Tādējādi, atzīstot, ka pārsūdzētie lēmumi aizskar pieteicēju privāto dzīvi, tiesai jāizvērtē, vai šāda iejaukšanās ir samērīga.

Iejaukšanās tiesībās uz privāto un ģimenes dzīvi netiek uzskatīta par personas cilvēktiesību pārkāpumu, ja tiek izpildīti sekojoši kritēriji, proti, ja ierobežojumi:

1) noteikti saskaņā ar likumu,
2) nepieciešami leģitīma mērķa sasniegšanai,
3) ir samērīgi ar sasniedzamo mērķi.

Kā jau norādīts iepriekš, tad tiesa atzinusi, ka attiecībā uz visiem pieteicējiem saskaņā ar likumu „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" pastāv apstākļi Latvijas nepilsoņa statusa atņemšanai. Tātad nepilsoņu statusa atņemšana ir noteikta ar likumu.

Attiecībā par nepieciešamību sasniegt leģitīmu mērķi tiesa atzinusi, ka Konvencija principā neierobežo dalībvalstu tiesības regulēt jautājumus par ārzemnieku ieceļošanu un uzturēšanās ilgumu. Latvijai nebija pienākums automātiski garantēt pilsonību (arī nepilsoņa statusu ar tiesībām naturalizēties) tiem indivīdiem, kuri nekad nav bijuši Latvijas pilsoņi un Latvijā ieceļojuši laikā, kad Latvija bija iekļauta PSRS sastāvā (okupēta).

Tomēr valsts iejaukšanās personas privātajā un ģimenes dzīvē ir attaisnojama vienīgi tad, ja tā atbilst konkrētai sociālai interesei un ir proporcionāla labumam, ko iegūst sabiedrība.

Tādējādi, izvērtējot iejaukšanās samērīgumu, tiesa uzskatījusi, ka jāņem vērā likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" jēga un mērķis, proti, noregulēt statusu tām personām, kas pastāvīgi dzīvoja Latvijā pēc Padomju

Sociālistisko Republiku Savienības sabrukuma un nevēlējās vai nevarēja iegūt nevienas citas valsts pilsonību.

[8.9] Likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" pieņemšanu Latvijā noteica vēsturiskā un politiskā situācija pēc PSRS sabrukuma. Neatkarības atgūšana pēc Latvijas okupācijas perioda deva likumdevējam iespēju noteikt Latvijas pilsoņu kopumu. Latvijas kā starptautisko tiesību subjekta kontinuitāte radīja tiesisku pamatu tam, lai noteiktai personu grupai netiktu automātiski piešķirts pilsoņa statuss.

Ņemot vērā Latvijas kā starptautisko tiesību subjekta kontinuitāti, bija pamats atjaunot Latvijas pilsoņu kopumu tādu, kāds tas bija noteikts ar 1919.gada likumu „Likums par pavalstniecību". Tādējādi Latvija nevis piešķīra pilsonību personām, kurām tā jau bija pirms Latvijas okupācijas, bet gan atjaunoja šo personu tiesības *de facto*. 1994.gada Pilsonības likumā nereglamentēts palika jautājums par tiem ārvalstniekiem un bezvalstniekiem, kuri bija ieguvuši pastāvīgu pierakstu Latvijas Republikā un reģistrēti Iedzīvotāju reģistrā atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem. Līdz ar to bija nepieciešams noteikt īpašu tiesisko statusu tām personām, kuras Latvijas teritorijā bija ieceļojušas okupācijas laikā un pēc PSRS sabrukuma zaudējušas PSRS pilsonību, neiegūstot nekādu citu pilsonību.

Nepilsoņa statusa piešķiršana noteiktai personu grupai bija sarežģīta politiskā kompromisa rezultāts. Turklāt, pieņemot likumu „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības", Latvijai bija jāievēro arī starptautiskie cilvēktiesību standarti, kas aizliedz palielināt bezvalstnieku skaitu valstu kontinuitātes gadījumos.

Līdz ar likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" pieņemšanu radās jauna, līdz šim starptautiskajās tiesībās nezināma personu kategorija – Latvijas nepilsoņi. Latvijas nepilsoņi nav pielīdzināmi nevienam fiziskās personas statusam, kas noteikts starptautiskajos tiesību aktos, jo nepilsoņiem noteikto tiesību apjoms pilnībā neatbilst nevienam šādam statusam. Latvijas nepilsoņi nav uzskatāmi ne par pilsoņiem, ne ārvalstniekam, ne arī bezvalstniekiem, bet par personām ar „īpašu tiesisko statusu".

[8.10] Satversmes tiesa savā spriedumā atzinusi, ka likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" mērķis neesot bijis saglabāt nepilsoņa statusu pilnīgi visiem uz nenoteiktu laiku. Šis statuss bijis noteikts kā pagaidu statuss, lai persona ar laiku iegūtu Latvijas pilsonību vai izvēlētos citu valsti, ar kuru nostiprināt savu tiesisko saikni.

Šāds likumdevēja mērķis nebija skaidri izteikts 1995.gadā pieņemtajā likumā „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav

Latvijas vai citas valsts pilsonības", bet tas netieši izpaužas Latvijā noteiktajā naturalizācijas procesa kārtībā, kas nepilsoņiem dod tiesības iegūt noteiktu statusu, proti – Latvijas pilsonību.

Kopš 1998.gada ir atcelti nepilsoņiem noteiktie naturalizācijas ierobežojumi, līdz ar to viņiem ir tiesības jebkurā brīdī naturalizēties, iegūt Latvijas pilsonību un baudīt Latvijas pilsoņa tiesības. Līdz ar to Latvija ir radījusi priekšnoteikumus, lai personas, kurām ar likumu „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" tika noteikts nepilsoņa statuss, varētu iegūt Latvijas pilsonību.

[8.11] Bezvalstnieku likuma 2.panta otrā daļa noteic, ka Latvijas nepilsoņa statusu zaudējusi persona atzīstama par bezvalstnieku, ja šai personai nav nevienas citas valsts pilsonības, kā arī tai nav ārvalstu tiesību aktos noteiktajā kārtībā izsniegta garantija par uzņemšanu pilsonībā. Atņemot nepilsoņa statusu *V.S.* un *V.S.*, viņi tiktu padarīti par bezvalstniekiem, jo viņi norāda, ka nevēlas saņemt Armēnijas pilsonību. Nepilsoņa un bezvalstnieka statuss ir atšķirīgs. Kā atzīmēts tiesību literatūrā, nepilsoņa statuss ir "kas līdzīgs" pilsoņa statusam, ar to atšķirību, ka nepilsonim var tikt noteikti ierobežojumi attiecībā uz noteiktām profesijām un darbībām. Atbilstoši valdības ziņojumiem dažādām Apvienoto Nāciju Organizācijas cilvēktiesību komitejām Latvija nenodala pilsoņus no nepilsoņiem viņu cilvēktiesību īstenošanā. Tādējādi nepilsoņi gan no Latvijas Republikas Satversmes un nacionālo likumu, gan no Latvijas starptautisko cilvēktiesību saistību viedokļa pieder Latvijas valstij tāpat kā tās pilsoņi.

Tādējādi nepilsoņa statusa atņemšana ir būtisks personas tiesību ierobežojums.

Jāņem arī vērā, ka Bezvalstnieku konvencijā ir ietverts vispārējs bezvalstnieku skaita palielināšanas aizlieguma princips.

[8.12] Ņemot vērā minēto, tiesa uzskatījusi, ka, vērtējot pārsūdzēto lēmumu samērīgumu, *V.S.* un *V.S.* stāvoklis vērtējams atšķirīgi nekā viņu vecāku *I.S.* un *I.S.* stāvoklis.

V.S. un *V.S.* no 1994.gada mācās Latvijas mācību iestādēs, pabeiguši Rīgas 75.vidusskolu (ģimnāziju) ar izcilām sekmēm. 2004.gadā *V.S.* saņēmusi Baltijas Krievu institūta diplomu ar izcilām atzīmēm un pašlaik turpina mācības Latvijas Universitātes maģistratūrā programmā "Starptautiskās attiecības (tiesības)". *V.S.* mācās Baltijas Krievu Institūtā 4.kursā un studē programmā "Uzņēmējdarbība". *V.S.* un *V.S.* brīvi runā un raksta valsts valodā. Minētās personas ir paļāvušās, ka varēs naturalizēties un iegūt Latvijas pilsonību. Viņu vecāku dzimtene (Armēnija) viņiem ir nezināma valsts.

Tiesa uzskatījusi, ka izraidīšana no ierastās vides un dzīves vietas pret šīm personām nebūtu proporcionāla sabiedrības labumam.

[8.13] Tādējādi tiesa secinājusi, ka attiecībā uz *I.S.* un *I.S.* atbildētājs saskaņā ar likumu ir izdevis obligāto administratīvo aktu, ierobežojot šo personu ECTK garantētās tiesības uz privāto dzīvi. Tomēr tiesa šos ierobežojumus atzinusi par proporcionāliem, ņemot vērā nepilsoņu statusa jēgu un mērķi. Bez tam viņiem ir iespēja iegūt Armēnijas pilsonību. Tiesa, ņemot vērā lietā konstatētos apstākļus, uzskatījusi, ka *I.S.* un *I.S.* nebija pamata paļauties, ka nepilsoņa statusu viņi ieguvuši likumīgi un tas nevar tikt atņemts. Tādējādi attiecībā uz viņiem atbildētāja lēmumi atstājami spēkā.

Kaut arī attiecībā uz *V.S.* un *V.S.* konstatējami apstākļi nepilsoņu statusa atņemšanai, attiecībā uz šīm personām tiesa nepilsoņu statusa atņemšanu atzinusi par neproporcionālu iegūstamajam sabiedrības labumam. Minētās personas ir darījušas visu, lai varētu naturalizēties un iegūt Latvijas pilsonību, un viņām arī bija pamats paļauties, ka viņas varēs naturalizēties. Bez tam nepilsoņa statusa atņemšana padara šīs personas par bezvalstniekiem. Arī pārsūdzētajos lēmumos konstatētie fakti nav pilnībā attiecināmi uz *V.S.* un *V.S.*. Tādējādi attiecībā uz viņiem atbildētāja lēmumi atceļami un atbildētājam uzliekams pienākums atjaunot ierakstus Iedzīvotāju reģistrā par *V.S.* un *V.S.* kā Latvijas nepilsoņiem.

[9] Par Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 10.jūnija spriedumu *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* iesniedza apelācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu daļā, ar kuru noraidīts pieteikums daļā par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2001.gada 25.aprīļa lēmumu Nr.477 attiecībā uz *I.S.* un Nr.478 attiecībā uz *I.S.* atcelšanu. Apelācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[9.1] Saskaņā ar 1991.gada 11.decembra likuma „Par Iedzīvotāju reģistru" 13.pantu Iedzīvotāju reģistrā iekļaujamās ziņas iegūstamas vienīgi no personu apliecinošajiem dokumentiem. Noteikta parauga pirmuzskaites veidlapas paraugu, pamatojoties uz minētā likuma 14.panta otro daļu, apstiprina atbildētājs.

Pieteicēji aizpildīja nepieciešamās veidlapas, kurās norādīja pieprasītās ziņas, tai skaitā uzrādīja savas pases. Reģistrāciju veica atbildētājs un tā darbiniekiem bija pienākums pārbaudīt sniegto ziņu patiesumu.

Atbildētājam uz reģistrācijas brīdi bija zināms pieteicēju tiesiskais statuss, viņu pieraksts un fakts, ka viņi ieceļoja Latvijā ar vīzām.

[9.2] Atbildētājs, pieņemot pārsūdzētos lēmumus, nav ievērojis tiesiskās paļāvības principu, kas aizsargā reiz iegūtās tiesības. Proti, persona var paļauties, ka saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem iegūtās tiesības tiks saglabātas un būs reāli īstenojamas. Savukārt

atbilstoši APL 10.pantam iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

Minēto principu pārkāpums izpaužas tādējādi, ka *I.S.* un *I.S.* atņemts tiesiskais statuss, kas pasliktina viņu turpmāko dzīvi un būtiski ierobežo viņu tiesību izmantošanu. Pieteicēji pamatoti paļāvās, ka nepilsoņa statusu iestāde viņiem piešķīrusi likumīgi.

Turklāt pieteicējiem ir izveidojusies noturīga saite ar valsti – Latvijas Republiku, ar to ir nodibinātas personiskas, sociālas un ekonomiskas attiecības. Viņu bērni ir integrējušies Latvijas sabiedrībā. Pieteicēji arī turpmāk vēlas dzīvot Latvijā un tieši Latvijā saglabāt ģimenes vienotību.

Pieteicējiem, atņemot nepilsoņa statusu un turpinot uzturēties Latvijā, ir iespējama tiesību naturalizēties izmantošanas neiespējamība vai arī tas realizējams vienīgi pēc vairākiem gadiem.

[10] Par Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 10.jūnija spriedumu Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde iesniedza apelācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu daļā, ar kuru apmierināts pieteikums daļā par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2001.gada 25.aprīļa lēmumu Nr. 476 attiecībā uz *V.S.* un Nr.479 attiecībā uz *V.S.* atcelšanu, kā arī daļā, kurā pirmās instances tiesa atzinusi, ka *I.S.* un *I.S.* nav Armēnijas pilsoņi. Apelācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[10.1] Tiesa uzskatījusi par nepieciešamu izvērtēt atbildētāja pieņemto lēmumu samērīgumu, taču secināms, ka tiesa vērtējusi tikai iespējamās izraidīšanas samērīgumu, lai gan atbildētājs pat nav pieņēmis šāda satura lēmumu. Tiesa nav ņēmusi vērā faktu, ka atbildētājs ieteicis *V.S.* un *V.S.* iesniegt dokumentus termiņuzturēšanās atļaujas pieprasīšanai. Tiesa, vienlaicīgi atzīstot, ka pārsūdzēto lēmumu pieņemšanai bija pietiekams pamats un pārsūdzētie lēmumi pēc būtības ir nesamērīgi, nospriedusi tomēr tos atcelt, tādējādi taisot pretrunīgu spriedumu.

[10.2] Tiesa konstatējusi, ka pieteicēji Latvijā ieceļojuši 1994.gadā ar vīzām. No minētā redzams, ka pieteicēji tomēr nav ieceļojuši Latvijā tieši okupācijas laikā un viņi neietilpst to personu kategorijā, kuru tiesiskā statusa noteikšanai tika pieņemts likums „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības".

Pieteicēji nekad nav bijuši likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" subjekti, ko apliecina šā likuma 1.panta otrā daļa, kuras sākotnējā redakcijā jau bija noteikts, ka to personu tiesisko statusu, kuras ieceļojušas Latvijā pēc 1992.gada 9.jūlija, nosaka likums „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" (*nav spēkā*). Tiesa minēto tiesību normu nav pat vērtējusi. Kā atzinis Augstākās tiesas Senāts

2005.gada lietā Nr.SKA-9, šādas tiesiskās attiecības regulē likums „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības", kura 1.panta otrā daļa ir speciālā norma un saskaņā ar to personu tiesisko statusu, kuras ieceļojušas Latvijā pēc 1992.gada 1.jūlija, nosaka Imigrācijas likums (tobrīd – likums „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā"). Turklāt personas pieraksts un dzīvesvieta Latvijā uz 1992.gada 1.jūliju ir viens no būtiskajiem priekšnoteikumiem personas piederības likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" subjektu lokam konstatēšanai.

[10.3] Apstākļiem, ka *V.S.* un *V.S.* pēc 1994.gada mācās Latvijā, runā un raksta latviski, nav būtiskas nozīmes Latvijas nepilsoņa statusa iegūšanai, jo likumā „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" tas nav paredzēts. Minētie apstākļi nekādā gadījumā negarantē personai Latvijas nepilsoņa statusa iegūšanu. Gluži pretēji, šie apstākļi apliecina, ka pieteicēji ieradušies un dzīvo Latvijā tikai no 1994.gada.

[10.4] Tiesa secinājumu, ka *V.S.* un *V.S.* darījuši visu savās iespēju robežās, lai naturalizētos un iegūtu Latvijas pilsonību, izdarījusi, balstoties uz pieņēmumiem un nepārliecinoties, vai pieteicēji reāli ir iesnieguši pieteikumus naturalizācijai. Turklāt vēlmei naturalizēties lietā nav būtiskas nozīmes, jo likumā „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" nav iekļauta norma, kas noteiktu to par vienu no būtiskajiem priekšnoteikumiem. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka Latvijas nepilsoņa statusa esamība nav vienīgais apstāklis, kas pieļauj personai tiesības iesniegt pieteikumu naturalizācijai.

Tiesa nav izvērtējusi Pilsonības likuma 12.panta pirmās daļas 1.punktu, kas nosaka pieteicēju tiesības iesniegt pieteikumu naturalizācijai piecus gadus pēc pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanas.

[10.5] Tiesa nospriedusi, ka pieteikums daļā par *I.S.* un *I.S.* ir noraidāms, bet attiecībā uz viņu bērniem apmierināms. Minētais ir pretrunā ar likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmajā daļā noteikto, ka šā likuma subjekti ir (..) bijušās PSRS pilsoņi un viņu bērni. Bērnu tiesiskais statuss ir atkarīgs no vecāku tiesiskā statusa, īpaši tamdēļ, ka tobrīd bērni bija nepilngadīgi.

[10.6] Tiesas secinājums, ka *I.S.* un *I.S.* ir tiesības uz Armēnijas pilsonību un tamdēļ attiecībā uz viņiem pārsūdzētie lēmumi atzīstami par pamatotiem, ir kļūdains. Lietā esošie materiāli apliecina, ka *I.S.* un *I.S.* ir Armēnijas pilsoņi.

Arī attiecībā uz *V.S.* un *V.S.* tiesas izdarītais secinājums, ka, atņemot viņiem nepilsoņa statusu, viņi kļūst par bezvalstniekiem, jo

nevēlas pieņemt Armēnijas pilsonību, ir kļūdains. No likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas izriet, ka Latvijas nepilsonis ir persona bez pilsonības. Bezvalstnieka statuss tiek piešķirts personai, kurai nav nevienas valsts pilsonības un tāda netiek garantēta. Taču lietā esošie materiāli apliecina, ka *V.S.* un *V.S.* ir tiesības iegūt Armēnijas – savas dzimtenes un vecāku pilsonības valsts pilsonību, kuru viņi nevēlas.

[10.7] Tāpat tiesas spriedums daļā par pārsūdzēto lēmumu spēkā stāšanās termiņu nav pamatots. Tiesa nav pieņēmusi lēmumu attiecībā uz pieteikuma tiesā iesniegšanas termiņa atjaunošanu. Turklāt tiesai jau sākotnēji bija pieteikums jāatstāj bez izskatīšanas, pamatojoties uz APL 278.panta 1.punktu. Tiesa nav ņēmusi vērā atbildētāja paskaidrojumos izteiktos argumentus attiecībā uz termiņa pieteikuma iesniegšanai tiesā nokavējumu.

[11] Paskaidrojumos par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes apelācijas sūdzību *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* norāda, ka lietā jāņem vērā tas apstāklis, ka pieteicējiem nepilsoņa statusu piešķīra tieši Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, tāpēc tai nav pamata atsaukties, ka pieteicēji nekad nav bijuši likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" subjekti. Piešķirot pieteicējiem nepilsoņa statusu, iestāde atzina visus lietas apstākļus par pietiekamiem, likumiskiem un samērīgiem. Tāpēc, ierosinot lietu par nepilsoņa statusa atņemšanu pieteicējiem, iestāde nonāk pretrunā ar savām iepriekšējām darbībām. Atbildētājam jāņem vērā, ka indivīds var paļauties uz to, ka tiesības, ko viņš ieguvis, paļaudamies uz publisko tiesību subjekta rīcības tiesiskumu un konsekvenci, viņam vēlāk netiks atņemtas, ja publisko tiesību subjekts savas domas ir mainījis vai arī izrādās, ka tā rīcība ir bijusi prettiesiska.

Atzīstot, ka pārsūdzētie lēmumi aizskar pieteicēju privāto dzīvi, pirmās instances tiesa pamatoti vērtēja, vai šāda iejaukšanās ir samērīga.

Pašlaik pieteicēju tiesības naturalizēties ir ierobežotas, jo ir ierosināta lieta par nepilsoņa statusa atņemšanu. Neiespējamība naturalizēties neliecina par nevēlēšanos naturalizēties. Bezvalstnieka un ārvalstnieka statuss dod iespēju naturalizēties tikai pēc desmit vai pat piecpadsmit gadu uzturēšanās Latvijā.

Kaut arī nav pieņemts lēmums par pieteicēju izraidīšanu, tiesai bija jāvērtē arī izraidīšanas samērīgums.

Lietas nelabvēlīgs iznākums radikāli izmainīs pieteicēju dzīvi, ja ne salauzīs to.

Atbildētājs ir atzinis pieteicēju tiesības vērsties tiesā ar šo pieteikumu, tāpēc tas nepamatoti norāda uz termiņa nokavējumu.

[12] Paskaidrojumos par *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* apelācijas sūdzību Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde norāda, ka pieteicēju apelācijas sūdzība nav pamatota. Pirmās instances tiesas spriedums daļā par lēmumu Nr.477 un Nr.478 ir tiesisks un pamatots. Tā kā pieteicēji nepilsoņa statusu ieguva prettiesiski, tas viņiem atņemams jebkurā likumā noteiktā gadījumā. Atbildētājam bija pienākums rīkoties atbilstoši likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.panta pirmajai daļai un atņemt pieteicējiem nepilsoņa statusu.

[13] Tiesas sēdē pieteicēji uzturēja savu apelācijas sūdzību un pieteikumu, bet atbildētāja apelācijas sūdzību neatzina. Paskaidroja, ka Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2001.gada 9.marta vēstules par uzsāktajiem administratīvajiem procesiem iestādē saņēmuši divi ģimenes locekļi – *I.S.* un *V.S.*, bet *I.S.* uzskatījis, ka nekādu problēmu nebūs. Uzsvēra savas ģimenes vienotību un faktisku neiespējamību kādam dzīvot šķirti no tās. Iesniedza papildu pierādījumus, kas pieteicēju ieskatā apliecina faktu, ka viņi ir pilnībā integrējušies Latvijas sabiedrībā.

Atbildētāja pārstāvis uzturēja Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes apelācijas sūdzību, bet neatzina pieteicēju apelācijas sūdzību un pieteikumu lūdza noraidīt.

Motīvu daļa

[14] Apgabaltiesa konstatē, ka šajā lietā vienā pieteikumā pārsūdzēti četri atsevišķi administratīvie akti, kas katrs attiecas uz citu pieteicēju. Turklāt nevienam no pieteicējiem nav piešķirts trešās personas statuss pieteikuma daļā, kas attiecas uz citiem pieteicējiem.

Par Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 10.jūnija spriedumu *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* iesniedza apelācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu daļā, ar kuru noraidīts pieteikums daļā par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2001.gada 25.aprīļa lēmumu Nr. 477 attiecībā uz *I.S.* un Nr.478 attiecībā uz *I.S.* atcelšanu.

Saskaņā ar APL 289.pantu apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu var iesniegt administratīvā procesa dalībnieks. Tā kā *V.S.* un *V.S.* nav procesa dalībnieki attiecībā uz lēmumiem Nr.477 (attiecībā uz *I.S.*) un Nr.478 (attiecībā uz *I.S.*), *V.S.* un *V.S.* apelācijas sūdzība par Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 10.jūnija spriedumu atstājama bez izskatīšanas, pamatojoties uz APL 301.panta trešās daļas 2.punktu.

[15] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka

I.S. un *I.S.* apelācijas sūdzība nav pamatota, bet Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes apelācijas sūdzība ir pamatota. *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* pieteikums par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieka 2001.gada 25.aprīļa lēmumu Nr.476, Nr.477, Nr.478 un Nr.479 atcelšanu, pienākuma uzlikšanu atjaunot ierakstus Iedzīvotāju reģistrā par nepilsoņa statusu un nepilsoņa pasu izsniegšanu nav pamatots un ir noraidāms. Savukārt *V.S.* un *V.S.* apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 10.jūnija spriedumu atstājama bez izskatīšanas.

[16] Apgabaltiesa konstatē, ka pārsūdzētie lēmumi pieņemti 2001.gada 25.aprīlī, bet pieteikums tiesā par to atcelšanu iesniegts 2004.gada 7.aprīlī. Pieteicēji uzskata, ka, tā kā ar pārsūdzētajiem lēmumiem viņi faktiski iepazīstināti tikai 2004.gada 5.aprīlī, termiņu pieteikuma iesniegšanai nav nokavējuši. Tomēr apgabaltiesas sēdē, parakstoties tiesas sēdes protokolā, izteica lūgumu atjaunot nokavēto termiņu pieteikuma iesniegšanai, ja apgabaltiesas ieskatā tas ir nokavēts, kā attaisnojošus apstākļus termiņa nokavējumam ņemot vērā pieteikumā norādītos argumentus attiecībā uz to, ka administratīvos aktus pieteicēji līdz 2004.gada 5.aprīlim nav saņēmuši un tāpēc nevarēja ātrāk vērsties tiesā ar pieteikumu.

Līdz ar to pārbaudāms, vai pieteikums par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieka 2001.gada 25.aprīļa lēmumu Nr.476, Nr.477, Nr.478 un Nr.479 atcelšanu ir iesniegts likumā noteiktajā termiņā, bet, ja nav – vai ir pamats atjaunot termiņu pieteikuma iesniegšanai.

[16.1] Administratīvo aktu procesa noteikumu 68.punkts paredzēja, ja vispārējā tiesību normā vai pašā administratīvajā aktā nav noteikts citādi, administratīvais akts stājas spēkā ar brīdi, kad tas adresātam kļūst zināms. Veids, kādā tas adresātam tiek darīts zināms (rakstveidā, mutvārdos vai citādi), neietekmē tā stāšanos spēkā. Savukārt minēto noteikumu 69.punkts noteica, ja rakstveidā izdotais administratīvais akts nosūtīts ierakstītā vēstulē pa pastu, tiek uzskatīts, ka adresātam tas ir kļuvis zināms septītajā dienā pēc tā nodošanas pastā. Ja rodas domstarpības, iestādei jāpierāda, kad tas ir nodots pastā. Ja adresāts apgalvo, ka viņš pastā nodoto administratīvo aktu nav saņēmis, viņam tas jāpierāda.

Apgabaltiesas ieskatā strīds šajā gadījumā ir par Administratīvo aktu procesa noteikumu 69.punkta interpretāciju. Tas ir, vai konstatētajos apstākļos, kad administratīvie akti pieteicējiem tika nosūtīti tiesību normās noteiktajā kārtībā, bet pieteicēji tos nav izņēmuši pasta iestādē un faktiski šos sūtījumus nav saņēmuši, var uzskatīt, ka pārsūdzētie administratīvie akti nestājās spēkā līdz brīdim, kad pieteicēji faktiski ar tiem iepazinās.

Šobrīd minētā tiesību norma ir ietverta APL 70.panta otrajā daļā un izteikta šādā redakcijā: „Ja rakstveida administratīvo aktu sūta pa pastu, uzskatāms, ka administratīvais akts adresātam paziņots septītajā dienā pēc tā nodošanas pastā. Ja pa pastu sūta adresātam nelabvēlīgu administratīvo aktu, to noformē kā ierakstītu pasta sūtījumu. Šaubu gadījumā iestādei jāpierāda, kad sūtījums nodots pastā. Ja adresāts apgalvo, ka viņš pastā nodoto administratīvo aktu nav saņēmis, viņam šis apgalvojums jāpamato, minot ticamus iemeslus."

Apgabaltiesa konstatē, ka minētās tiesību normas saturs faktiski nav mainīts, bet norma gramatiski precizēta.

[16.2] Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments, interpretējot APL 70.panta otrajā daļā ietvertās tiesību normas pēdējo teikumu, norādījis, ka „ticams iemesls" minētās tiesību normas izpratnē nav saprotams ikviens iemesls, personas paskaidrojums par to, ka viņa reāli nav saņēmusi sūtījumu, bet gan tikai tādi iemesli, kas ticami apliecina sūtījuma nesaņemšanu neatkarīgi no personas gribas un darbībām. Tādējādi pie ticamiem iemesliem nav pieskaitāmas tādas situācijas, ja paša adresāta rīcība, neizpildot likumā viņam noteiktus pienākumus, ir radījusi šķēršļus administratīvā akta, kas sūtīts ar ierakstītu pasta sūtījumu, saņemšanai (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 29.janvāra lēmuma lietā Nr.SKA-64/2007 9.2.punktu*).

Minētajā lēmumā Senāts ir atzinis, ka no tā, vai un kad administratīvais akts ir paziņots adresātam, ir atkarīga administratīvā akta spēkā stāšanās, jo atbilstoši APL 70. panta pirmajai daļai administratīvais akts stājas spēkā ar brīdi, kad tas ir paziņots adresātam. Savukārt minētā panta otrā daļa noteic gadījumu, kad ir pieļaujams pieņēmums par to, ka administratīvais akts ir paziņots adresātam. Taču, ja pa pastu nosūtītais administratīvais akts tiek atsūtīts iestādei atpakaļ tāpēc, ka adresāts norādītajā adresē nav sastopams un viņš neierodas arī pēc sūtījuma pastā, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, lai noteiktu to, vai ir prezumējams, ka administratīvais akts ir paziņots adresātam (padarīts tam pieejams) un līdz ar to tas stājies spēkā, tiesai ir jānoskaidro visi konkrētās lietas apstākļi, tostarp, vai adresāts ir paziņojis pastam vai pašvaldībai, attiecīgām valsts iestādēm, ka viņš ir prombūtnē no deklarētās dzīvesvietas, kur viņš faktiski sastopams un uz kurieni nosūtāma deklarētajā dzīvesvietā saņemtā korespondence; vai administratīvais process iestādē ierosināts pēc personas iesnieguma vai iestādes iniciatīvas un vai personai par to bija zināms vai tai vajadzēja un tā varēja zināt par ierosināto administratīvo procesu; cik būtiskas personai ir administratīvā akta radītās sekas un vai tās ir neatgriezeniskas vai labojamas, un jāizvērtē, vai adresāts pats, negodprātīgi rīkojoties, nav radījis šķēršļus administratīvā akta saņemšanai. Administratīvo lietu

departamenta ieskatā no konkrēto apstākļu izvērtēšanas ir atkarīgs tas, vai APL 70. panta otrajā daļā noteiktā prezumpcija par administratīvā akta paziņošanu nedarbojas tāpēc, ka adresāts pastā nodoto sūtījumu tiešām nav saņēmis ticamu un no viņa gribas neatkarīgu iemeslu dēļ, un līdz ar to atzīstams, ka administratīvais akts nav stājies spēkā, vai arī personas paskaidrojumi par sūtījuma nesaņemšanu ir izvērtējami pieteikuma par procesuālā termiņa atjaunošanu ietvaros (*sk. turpat, 10.punktu*).

[16.3] Tātad apgabaltiesas ieskatā Administratīvo aktu procesa noteikumu 69.punkta formulējums „ja adresāts apgalvo, ka viņš pastā nodoto administratīvo aktu nav saņēmis, viņam tas jāpierāda" saprotams tādējādi, ka personai jāpierāda tādi iemesli, kas ticami apliecina sūtījuma nesaņemšanu neatkarīgi no personas gribas un darbībām.

Pārsūdzēto lēmumu pieņemšanas brīdī spēkā bija Ministru kabineta noteikumi „Iedzīvotāju pierakstīšanas un izrakstīšanas noteikumi Latvijas Republikā", kas apstiprināti ar Latvijas Republikas Ministru padomes 1993.gada 12.februāra lēmumu Nr.76. To 2.punkts noteica, ka visām personām, kuras dzīvo Latvijas Republikā vai ierodas no citām valstīm uz laiku, ilgāku par trīs mēnešiem, obligāti jāpierakstās dzīvesvietā.

Līdz ar to Latvijā dzīvojošām personām pastāvēja pienākums būt sasniedzamām tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību. Nepieciešamība personas sasniedzamībai saistīta ne tikai ar personas tiesību īstenošanu, bet arī ar noteiktiem personas pienākumiem pret valsti, lai valsts institūcijas varētu īstenot savas funkcijas.

[16.4] No lietas materiāliem redzams, ka pārsūdzētie lēmumi pieteicējiem ir nosūtīti atsevišķos ierakstītos pasta sūtījumos 2001.gada 25.aprīlī uz adresi */dzēsta adrese/*, Rīgā (*lietas 1.sējuma 28.-31.lapa*). No lietas materiāliem arī redzams, ka pieteicēji minētos pasta sūtījumus faktiski nav saņēmuši, jo tie nosūtīti atpakaļ atbildētājam, ko apliecina Latvijas pasta izziņa (*lietas 1.sējuma 110.lapa*). Turklāt pieteicēji arī apstiprina, ka minētajā laikā viņi bija sasniedzami nevis kādā citā adresē, bet tieši */dzēsta adrese/*, Rīgā.

Tādējādi secināms, ka pārsūdzētos lēmumus par nepilsoņa statusa atņemšanu pieteicējiem atbildētājs pamatoti nosūtīja ierakstītā pasta sūtījumā uz vienīgo zināmo pieteicēju dzīvesvietu, kuru viņi arī tiesai adresētajos dokumentos norādījuši kā adresi, kurā viņi ir pieejami tiesiskām attiecībām ar valsti. Līdz ar to atbildētājs ir izpildījis likumā noteikto pienākumu par nelabvēlīgu administratīvo aktu paziņošanu jeb likumā noteiktā kārtībā padarījis administratīvos aktus par pieejamiem to adresātiem.

To, ka pieteicēji bija sasniedzami tieši konkrētajā adresē, apstiprina arī fakts, ka pieteicējiem bija iepriekš ar atbildētāja 2001.gada 9.marta vēstulēm (*lietas 1.sējuma 24.-27.lapa*) paziņots par uzsākto administratīvo procesu iestādē pēc iestādes iniciatīvas, turklāt norādītas

konkrētas iespējamās sekas, ja pieteicēji neizmantos savas iespējas sniegt paskaidrojumus lietā, proti, paziņots, ka tiks pieņemti lēmumi par nepilsoņa statusa atņemšanu pieteicējiem. Tiesas sēdē pieteicēji apstiprināja, ka *I.S.* un *V.S.* 2001.gada 9.marta vēstules Nr.400 un Nr.402 saņēma, bet nesaņēma *V.S.* un *I.S.* adresētās vēstules Nr.401 un Nr.403, jo viņiem tobrīd nebija pases, kas bija šķērslis pasta sūtījumu izņemšanai pasta iestādē.

Apgabaltiesas ieskatā nav būtiskas nozīmes faktam, ka minētās vēstules faktiski saņēma tikai divi adresāti, jo, kā to vairākkārt uzsvēra pieteicēji tiesas sēdē, viņu ģimene ir cieši vienota un visi būtiskie jautājumi tiek apspriesti kopīgi. Līdz ar to, ja diviem pieteicēju ģimenes locekļiem bija zināms iestādes uzsāktais process attiecībā uz nepilsoņa statusa atņemšanu, turklāt pasta aicinājumi tika atstāti attiecībā uz visiem ģimenes locekļiem, apgabaltiesa uzskata, ka pieteicējiem vajadzēja apzināties: pirmkārt, ka iestādē ir uzsākts konkrēts process un ka viņiem ir iespēja aizstāvēt savas intereses pirms nelabvēlīga akta izdošanas, otrkārt, ka process iestādē uzsākts attiecībā uz katru no ģimenes locekļiem. Apgabaltiesas ieskatā konkrētajā situācijā tiem ģimenes locekļiem, kuri pasta iestādē sūtījumus neizņēma, bija jārīkojas saprātīgi, ievērojot sadarbības principu, un jāvēršas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē apstākļu noskaidrošanai. Taču pieteicēji prasītos paskaidrojumus atbildētājam nesniedza, par divu nesaņemto sūtījumu faktisku saņemšanu neinteresējās, par turpmāko procesu iestādē neizrādīja nekādu interesi un turpmākos Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes sūtījumus nesaņēma ne savā dzīvesvietā, ne pasta iestādē. Minētie apstākļi to kopsakarā apgabaltiesas ieskatā norāda uz to, ka pieteicēji bija informēti par uzsākto konkrēto administratīvo procesu iestādē un pēc būtības nebija ieinteresēti saņemt sev nelabvēlīgus administratīvos aktus, uzskatot, ka faktiskas nesaņemšanas gadījumā tie nestāsies spēkā. Šāda pieteicēju bezdarbība faktiskajos apstākļos atzīstama par neattaisnojamu un negodprātīgu.

Ņemot to vērā, apgabaltiesa pieteicēju minēto administratīvo aktu nesaņemšanas iemeslu neatzīst par ticamu. Līdz ar to atzīstams, ka pārsūdzētie lēmumi stājās spēkā septītajā dienā pēc to nodošanas pasta iestādē, tas ir, 2001.gada 2.maijā (*lietas 1.sējuma 28.-31.lapa*). Vēršoties tiesā ar pieteikumu 2004.gada 7.aprīlī, pieteicēji ir nokavējuši pārsūdzēto lēmumu pārsūdzēšanas termiņu.

[16.5] Tādējādi izvērtējams, vai konkrētajā gadījumā ir atjaunojams pieteikuma iesniegšanas termiņš, ņemot vērā pieteicēju izteikto lūgumu termiņa atjaunošanai.

Kaut arī apgabaltiesa atzina, ka pieteicējiem bija jāapzinās tas, ka attiecībā uz viņiem tiks izdoti nelabvēlīgi administratīvie akti, un attiecīgi savlaicīgi un godprātīgi jārīkojas savu tiesību aizsardzībai, tomēr

faktiskajos apstākļos ir konstatējama arī iestādes nepamatota bezdarbība, kas apgabaltiesas ieskatā ir pamats termiņa atjaunošanai.

Proti, konkrētie administratīvie procesi iestādē tika ierosināti pēc iestādes iniciatīvas un nav šaubu, ka pārsūdzēto lēmumu radītās sekas pieteicējiem ir būtiskas un faktiski neatgriezeniskas vai grūti labojamas. Šādos apstākļos, pat pieteicējiem rīkojoties negodprātīgi attiecībā uz administratīvo aktu saņemšanu, iestādei bija jāņem vērā pārsūdzēto lēmumu raksturs un jāpanāk faktiska lēmumu paziņošana pieteicējiem, vismaz pēc pasta sūtījumu atgriešanas atpakaļ tie bija jānosūta atkārtoti. Turklāt tiesību normas pieļāva administratīvo aktu paziņot arī citādā veidā, piemēram, telefoniski paziņojot pieteicējiem un uzaicinot tos saņemt iestādē, vai citā veidā. Iestādei, saņemot atpakaļ sūtītos administratīvos aktus, bija zināms, ka pieteicēji faktiski ar tiem nav iepazinušies. Turklāt iestāde vairākkārt pieteicējiem pati 2004.gadā rakstveidā ir paudusi viedokli, ka pārsūdzētie lēmumi stāsies spēkā pēc tam, kad pieteicēji faktiski būs ar tiem iepazinušies (saņēmuši) (*lietas 1.sējuma 127. un 129.lapa*). Kaut arī par administratīvā akta spēkā stāšanos un pārsūdzēšanas termiņu lemj nevis iestāde, bet tiesa, tomēr minētais apstāklis norāda uz to, ka iestāde, tāpat kā pieteicēji, uzskatīja, ka pārsūdzētie lēmumi stāsies spēkā pēc to faktiskas saņemšanas. Tas savukārt nozīmē, ka iestādei pie šādiem uzskatiem vēl jo vairāk bija pienākums panākt, lai pieteicēji faktiski saņem administratīvos aktus.

Tādējādi apgabaltiesas ieskatā termiņš pieteikuma iesniegšanai saskaņā ar APL 46.pantu ir atjaunojams un lieta izskatāma pēc būtības.

[17] Apgabaltiesa lietā konstatē šādus apstākļus.

[17.1] 1994.gada 9.septembrī *I.S.* Maskavā aizpildīja anketu ieceļošanas vīzas saņemšanai uz 30 dienām, kā pilsonību norādot „Armēnija" un iepriekšējo pilsonību norādot Armēnijas PSR, kā dzīvesvietu norādot adresi */dzēsta adrese/*, Erevānā, Armēnijā, kā arī norādot, ka ieceļošanas mērķis ir privāta vizīte un ka no Latvijas dosies uz Armēniju (*lietas 1.sējuma 14.-15.lapa*).

1994.gada 16.novembrī *I.S.* Maskavā aizpildīja anketu ieceļošanas vīzas saņemšanai līdz 2004.gada 16.decembrim, kā pilsonību norādot „Armēnija", kā dzīvesvietu norādot adresi */dzēsta adrese/* Erevānā, Armēnijā, kā arī norādot, ka ieceļošanas mērķis ir privāta vizīte un ka no Latvijas dosies uz Armēniju, ka kopā ieceļo meita *V.S.* un dēls *V.S.* (*lietas 1.sējuma 16.-17.lapa*).

1994.gada 14.decembrī *I.S.* Rīgā aizpildīja anketu ieceļošanas vīzas saņemšanai uz 30 dienām, kā pilsonību norādot „Armēnija", kā dzīvesvietu norādot adresi */dzēsta adrese/* Erevānā, Armēnijā, kā arī norādot, ka ieceļošanas mērķis ir privāts un ka no Latvijas dosies uz

Armēniju, ka kopā ieceļo meita *V.S.* un dēls *V.S.* (*lietas 1.sējuma 18.-19.lapa*).

[17.2] 1994.gada 28.decembrī *I.S.* reģistrēts Iedzīvotāju reģistrā, saskaņā ar viņa sniegtajām ziņām viņa dzīvesvieta bija */dzēsta adrese/*, Rīgā. No 1995.gada 17.maija *I.S.* pierakstīts */dzēsta adrese/*, Rīgā sev piederošā dzīvoklī.

[17.3] 1995.gada 7.septembrī *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* reģistrēti Iedzīvotāju reģistrā, saskaņā ar sniegtajām ziņām viņu dzīvesvieta bija */dzēsta adrese/*, Rīgā. No 1998.gada 1.jūlija viņi pierakstīti */dzēsta adrese/*, Rīgā.

[17.4] 1998.gada 16.februārī *I.S.* saņēma Latvijas nepilsoņa pasi Nr.1124500.

[17.5] 1998.gada 10.jūnijā *V.S.* saņēma Latvijas nepilsoņa pasi Nr.1235573.

[17.6] 1998.gada 10.jūnijā *V.S.* saņēma Latvijas nepilsoņa pasi Nr.1235614.

[17.7] *I.S.* Latvijas nepilsoņa pase līdz pieteikuma iesniegšanai tiesā nav bijusi izsniegta.

[18] Ar pārsūdzētajiem lēmumiem *I.S.* (lēmums Nr.477), *I.S.* (lēmums Nr.478) saskaņā ar likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 1. un 3.punktu, 1.panta trešās daļas 5.punktu, 7.panta pirmās daļas 1.punktu un 5.punktu un noteikumu Nr.52 13.1.punktu atņemts Latvijas nepilsoņa statuss un lūgts atstāt Latvijas valsts teritoriju trīs mēnešu laikā, norādot, ka pretējā gadījumā tiks izsniegts izbraukšanas rīkojums.

Ar pārsūdzētajiem lēmumiem *V.S.* (lēmums Nr.476) un *V.S.* (lēmums Nr.479) saskaņā ar likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 1. un 3.punktu, 7.panta pirmās daļas 1.punktu un 5.punktu un noteikumu Nr.52 13.1.punktu atņemts Latvijas nepilsoņa statuss un lūgts atstāt Latvijas valsts teritoriju trīs mēnešu laikā, norādot, ka pretējā gadījumā tiks izsniegts izbraukšanas rīkojums.

[19] Kā atzinis Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments *(sk., piemēram, 2005.gada 16.septembra spriedumu lietā Nr.SKA-183)*, lēmums par nepilsoņa statusa atņemšanu ir administratīvs akts ar ilgstošu iedarbību. Tādēļ tā tiesiskums pārbaudāms pēc attiecīgajā lietas izskatīšanas brīdī spēkā esošajām tiesību normām.

Likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka šā likuma subjekti – nepilsoņi ir tie Latvijas Republikā dzīvojošie, kā arī terminētā prombūtnē esošie bijušās PSRS pilsoņi un viņu bērni, ja

1992.gada 1.jūlijā viņi bija neatkarīgi no pierakstā norādītās dzīvojamās platības statusa pierakstīti Latvijas teritorijā, vai viņu pēdējā reģistrētā dzīvesvieta līdz 1992.gada 1.jūlijam bija Latvijas Republikā, vai ar tiesas spriedumu ir konstatēts fakts, ka līdz minētajam datumam viņi ne mazāk kā 10 gadus nepārtraukti dzīvoja Latvijas teritorijā.

Likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 3.punkts noteic, ka šā likuma subjekti – nepilsoņi ir tie Latvijas Republikā dzīvojošie, kā arī terminētā prombūtnē esošie bijušās PSRS pilsoņi un viņu bērni, ja viņi nav un nav bijuši citas valsts pilsoņi.

Likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punkts noteic, ka šis likums neattiecas uz personām, kuras pēc 1992.gada 1.jūlija ir bez termiņa ierobežojuma reģistrētas (pierakstītas) dzīvesvietā Neatkarīgo Valstu Sadraudzības dalībvalstī vai kuras ir saņēmušas pastāvīgās uzturēšanās atļauju ārvalstī.

Likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka personai atņem nepilsoņa statusu, ja tā neatbilst kādam no šā likuma 1.panta pirmajā daļā minētajiem nosacījumiem.

Likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.panta pirmās daļas 5.punkts noteic, ka personai atņem nepilsoņa statusu, ja tā apzināti sniegusi par sevi nepatiesas ziņas, lai iegūtu nepilsoņa statusu.

Noteikumu Nr.52 13.1.punkts noteic, ka, pamatojoties uz pārbaudē konstatētajiem faktiem, pārvaldes priekšnieks vai viņa pilnvarota amatpersona pieņem motivētu lēmumu par nepilsoņa statusa atņemšanu.

[20] Visos pārsūdzētajos lēmumos kā pamatojums to pieņemšanai norādīts fakts, ka, reģistrējoties Latvijas Republikas Iedzīvotāju reģistrā (*I.S.* – 1994.gada 28.decembrī, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* – 1995.gada 7.septembrī), viņi snieguši nepatiesas ziņas par pierakstu Latvijas teritorijā. Tādējādi galvenais strīds lietā ir par to, vai pieteicēji – bijušās PSRS pilsoņi (*I.S.* un *I.S.*) un viņu bērni (*V.S.* un *V.S.*) 1992.gada 1.jūlijā bija pierakstīti Latvijas teritorijā vai arī viņu pēdējā reģistrētā dzīvesvieta līdz 1992.gada 1.jūlijam bija Latvijas Republikā, vai arī līdz minētajam datumam pieteicēji ne mazāk kā 10 gadus nepārtraukti dzīvoja Latvijas teritorijā, jo viens no tiem ir obligāts priekšnoteikums personas atbilstībai nepilsoņa statusam.

[21] Apgabaltiesas ieskatā vispirms pārbaudāms, vai ir pamats uzskatīt, ka pieteicēji pretēji likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.panta pirmās daļas

1.punktā noteiktajam apzināti sniedza par sevi nepatiesas ziņas (*I.S.* – 1994.gada 28.decembrī, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* – 1995.gada 7.septembrī), lai iegūtu nepilsoņa statusu.

[21.1] Nepilsoņa statuss tika ieviests tikai ar likumu „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības", kurš ir spēkā no 1995.gada 9.maija. Tādēļ nepilsoņa statusu nevarēja iegūt pirms minētā datuma.

Stājoties spēkā likumam „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības", personai, kura atbilda šā likuma subjekta pazīmēm, nebija nekavējoties jāsniedz kādas ziņas vai jāveic kādas darbības, apliecinot vēlmi iegūt nepilsoņa statusu. Līdz nepilsoņa pases iegūšanai minētā likuma subjekta personu apliecinošs dokuments saskaņā ar minētā likuma 3.panta (spēkā līdz 2004.gada 17.jūnijam) pirmo daļu bija bijušās PSRS pilsoņa pase ar Latvijas iedzīvotāja personas kodu. Tādēļ persona, kurai bija šāda pase, sākotnēji – faktiskā pārejas periodā – varēja izmantot likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" subjekta tiesības, nepaužot īpašu vēlmi iegūt attiecīgu statusu. Arī personai, kura neatbilda minētā likuma subjekta pazīmēm, bet kurai bija bijušās PSRS pilsoņa pase ar Latvijas iedzīvotāja personas kodu, sākotnēji faktiski bija iespējams izmantot iepriekšminētā likuma subjekta tiesības. Tomēr ne vienā, ne otrā gadījumā nevar uzskatīt, ka personai tādēļ bija piešķirts nepilsoņa statuss (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 17.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-469/2006 9.punktu*).

No minētā secināms, ka arī Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde pirms likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" spēkā stāšanās personas sniegtās ziņas Iedzīvotāju reģistram nevērtēja kā ziņas nepilsoņa statusa iegūšanai, jo šāds statuss vēl nepastāvēja.

[21.2] Tā kā *I.S.* ziņas, kuras atbildētājs atzinis par nepatiesām un sniegtām ar mērķi iegūt nepilsoņa statusu, sniedzis pirms minētā likuma spēkā stāšanās, viņa sniegtās ziņas iekļaušanai Iedzīvotāju reģistrā nevar uzskatīt par ziņu sniegšanu ar mērķi iegūt nepilsoņa statusu. Tādējādi atzīstams, ka ziņas iekļaušanai Iedzīvotāju reģistrā viņš atbilstoši likuma „Par Iedzīvotāju reģistru" 4.pantam sniedza ar mērķi nodrošināt personu uzskaiti (*sk. turpat, 7.2.punktu*).

Līdz ar to *I.S.* 1994.gada 28.decembrī sniegto ziņu patiesums vai nepatiesums nevar ietekmēt nepilsoņa statusa noteikšanu un atņemšanu.

[21.3] Savukārt *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* (nepilngadīgo *V.S.* un *V.S.* tiesības tobrīd realizēja viņu likumiskie aizbildņi – vecāki *I.S.* un *I.S.*) ziņas Iedzīvotāju reģistram snieguši 1995.gada 7.septembrī, tas ir, laikā, kad valstī jau pastāvēja nepilsoņa statuss. Tāpēc pārbaudāms, vai ir pamats

uzskatīt, ka minētās ziņas sniegtas sakarā ar vēlmi iegūt nepilsoņa statusu.

[21.4] Kā citā lietā norādījis Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments, tieši iegūstot nepilsoņa pasi, persona pauž vēlmi būt par nepilsoni. Tieši nepilsoņa pases izdošana uzskatāma par nepilsoņa statusa piešķiršanu, bet ziņu sniegšana nepilsoņa pases saņemšanai – par ziņu sniegšanu, lai iegūtu nepilsoņa statusu (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 17.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-469/2006 9.punktu*).

Tātad, tieši vēloties saņemt nepilsoņa pasi, iesniedzot attiecīgu iesniegumu, persona izsaka vēlmi iegūt nepilsoņa statusu un personai iesniegumā ir pienākums sniegt attiecīgas ziņas par atbilstību nepilsoņa statusam.

[21.5] Kā konstatēts [17.4]-[17.6], *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* Latvijas nepilsoņa pases saņēma 1998.gadā. Savukārt no lietas materiāliem izriet fakts, ka *I.S.* pirms pieteikuma iesniegšanas tiesā vispār nav bijusi izsniegta Latvijas nepilsoņa pase. Pārsūdzētajā lēmumā, kura adresāte ir *I.S.*, nav vispār ietverts pamatojums, ka viņa ir iesniegusi iesniegumu par nepilsoņa pases izsniegšanu ar tajā norādītām nepatiesām ziņām (no atbildētāja rakstveida paskaidrojuma lietā izriet, ka viņa, lai saņemtu personu apliecinošu dokumentu, vērsās Pilsonības un Migrācijas lietu pārvaldē 2002.gadā, tas ir, pēc pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas, kad cita starpā arī informēta par pārsūdzēto lēmumu).

I.S., *V.S.* un *V.S.* izsniedzot pases, bija spēkā Ministru kabineta 1997.gada 21.janvāra noteikumi Nr.49 „Noteikumi par Latvijas nepilsoņu pasēm", kuru 37.punkts noteica, ja iesniegums [pases izsniegšanai] saņemts pa pastu vai tajā minētās ziņas nepieciešams papildus pārbaudīt, persona ne vēlāk kā mēneša laikā pēc iesnieguma saņemšanas rakstveidā tiek uzaicināta ierasties Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes teritoriālajā nodaļā, lai iesniegtu šajos noteikumos paredzētos dokumentus un parakstītu pieteikumu.

Tajā laikā bija spēkā likums „Par iedzīvotāju reģistru" (spēkā līdz 1998.gada 23.septembrim), kas tieši noteica šā likuma galveno uzdevumu jeb mērķi – nodrošināt Latvijas Republikas iedzīvotāju uzskaiti (..) [sal. no 1998.gada 24.septembra spēkā esošā Iedzīvotāju reģistra likuma galvenais uzdevums jeb mērķis noteikts nodrošināt Latvijas pilsoņu, Latvijas nepilsoņu, (..) uzskaiti (..)].

Apgabaltiesas ieskatā nav pamata uzskatīt, ka, sniedzot ziņas Iedzīvotāju reģistrā ar mērķi nodrošināt personu uzskaiti, persona līdz 1998.gada 23.septembrim automātiski deklarējusi faktu, ka tai ir tiesības uz Latvijas Republikas nepilsoņa pasi. Līdz ar to secināms, ka, lai atņemtu nepilsoņa statusu sakarā ar to, ka persona sniegusi nepatiesas

ziņas, vērtējamas tikai tās ziņas, kas pieprasītas un minētas iesniegumā nepilsoņa pases iegūšanai.

Apgabaltiesa no lietas materiāliem konstatē, ka, pieņemot pārsūdzētos lēmumus, šādas ziņas vispār nav vērtētas. Līdz ar to pārsūdzētie lēmumi nepareizi pamatoti ar to, ka pieteicēji snieguši nepatiesas ziņas, lai iegūtu nepilsoņa statusu. Tas nozīmē, ka likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.panta pirmās daļas 5.punkts pārsūdzētajos lēmumos piemērots nepamatoti.

[22] Pārsūdzētajos lēmumos piemērots likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 3.punkts. Tādējādi pārbaudāms, vai ir konstatējams fakts, ka pieteicēji nav un nav bijuši citas valsts pilsoņi.

Apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas secinājumam, ka lietā nav pierādīts, ka pieteicēji ir Armēnijas Republikas pilsoņi.

Saskaņā ar likuma „Likums par Armēnijas Republikas pilsonību" 10.panta 1.punktu par Armēnijas Republikas pilsoņiem uzskatāmi bijušās Armēnijas PSR pilsoņi, kas pastāvīgi dzīvo Armēnijas Republikā, kas līdz Konstitūcijas spēkā stāšanās nav ieguvuši citas valsts pilsonību vai atteikušies no tās gada laikā no šā likuma spēkā stāšanās dienas. No minētās normas secināms, ka Armēnijas Republikas pilsonība tajā minētajām personu grupām tiek piešķirta automātiski. Tomēr, lai atzītu kādas personas pilsonību, apgabaltiesas ieskatā ir jākonstatē personas nepārprotami izteikta vēlme to iegūt un dokuments, kas apstiprina konkrētas personas pilsonības faktu.

Administratīvā apgabaltiesa uzskata, ka likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" normu interpretācija balstāma uz likuma jēgu un mērķi – noregulēt statusu tām personām, kas patstāvīgi dzīvoja Latvijā pēc PSRS sabrukuma un nevēlējās vai nevarēja iegūt nevienas citas valsts pilsonību. Tas nozīmē, ka par galveno kritēriju ir uzskatāms nevis formālais apstāklis, ka pēc kādas valsts likumiem persona ir ieskaitāma tās pilsoņu kopumā, bet gan personas vēlme iegūt konkrētās valsts pilsonību.

Kā norādījis Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments citā lietā, vērtējot jautājumu, vai persona ir bijusi citas valsts pilsonis, nav pietiekoši paļauties tikai no ārvalstu likumiem izrietošiem pieņēmumiem, bet konkrētajā lietā jāveic dziļāka faktu noskaidrošana un piemērojamo normu interpretācija. Saskaņā ar starptautisko tiesību principiem izšķirošs pilsonības iegūšanas kritērijs ir paša indivīda piekrišana. Ja tāda nav bijusi, tad valsts likumi vienpusēji tādu statusu uzspiest nevar. Šādā gadījumā iestādei un tiesai ir jāpārbauda, vai lietā ir tādi pierādījumi, kas apliecinātu, ka persona ir

piekritusi pieņemt citas valsts pilsonību (piemēram, apliecinājums, ka persona ir saņēmusi attiecīgās valsts pasi, kas apliecina tās pilsonību). Ja lietā šādu pierādījumu nav, iestāde un tiesa nevar uzskatīt, ka persona pilsonību ir pieņēmusi *(sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004. gada 21. septembra sprieduma lietā Nr. SKA-128/2004 10., 11.-13. punktu; 2006.gada 23.augusta sprieduma lietā Nr.SKA-312/2006 12.3.punktu)*.

Līdz ar to iestādei, pamatojot lēmumus par nepilsoņa statusa atņemšanu, ir jāspēj uzrādīt tādus pierādījumus, kas apliecina personas vēlmi attiecīgo pilsonību iegūt. Šajā lietā tādu pierādījumu nav. Gluži pretēji, Armēnijas kompetentā iestāde – Armēnijas Republikas Policijas Pasu un vīzu pārvalde 2004.gada 17.decembra vēstulē (*lietas 1.sējuma 147.-148.lapa*) pieteicēju advokātam apstiprinājusi, ka pieteicējiem Armēnijas Republikas pases nav izsniegtas. Tā kā pieteicēji nav izteikuši vēlmi pieņemt Armēnijas Republikas pilsonību un tāda viņiem nav piešķirta, izsniedzot Armēnijas Republikas pasi, kā pierādījums minēto personu Armēnijas Republikas pilsonībai nav uzskatāmas Armēnijas kompetentās iestādes – Armēnijas Republikas Iekšlietu ministrijas Pasu un vīzu pārvaldes 1999.gada 13.oktobra vēstulē (*lietas 1.sējuma 20., 21.lapa*) Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei sniegtās ziņas, ka pieteicēji pieder pie Armēnijas Republikas pilsoņu kopuma.

Līdz ar to likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 3.punkts pārsūdzētajos lēmumos piemērots nepamatoti.

[23] Lēmumos attiecībā uz *I.S.* un *I.S.* piemērots likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punkts.

Kā iepriekš norādīts, lēmums par nepilsoņa statusa atņemšanu ir administratīvais akts ar ilgstošu iedarbību un tādēļ tā tiesiskums ir pārbaudāms pēc attiecīgajā lietas izskatīšanas brīdī spēkā esošajām tiesību normām. Konkrētajā gadījumā ir jāņem vērā tās tiesību normas, kas ir spēkā sprieduma taisīšanas dienā.

Satversmes tiesa ar 2005.gada 7.marta spriedumu lietā Nr. 2004-15-0106 likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punktu atzina par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 98.pantam un spēkā neesošu no 2005.gada 1.septembra.

Satversmes tiesas likuma 32.panta otrā daļa noteic, ka Satversmes tiesas spriedums ir obligāts visām valsts un pašvaldību institūcijām, iestādēm un amatpersonām, ieskaitot tiesas. Tā kā Satversmes tiesa normu ir atzinusi par neatbilstošu Satversmes 98.pantam, Administratīvā apgabaltiesa atzīst pārsūdzēto lēmumu pamatošanu ar likuma „Par to

bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punktu par nepamatotu.

Līdz ar to, tā kā minētā tiesību norma nav piemērojama kā pamats nepilsoņa statusa atņemšanai, pieteicējiem arī nav nepieciešams atspēkot Armēnijas Republikas Policijas Pasu un vīzu dienesta vēstulē paustās ziņas par pieteicēju pierakstu Armēnijas Republikā.

[24] Tādējādi pārbaudāms, vai pārsūdzētajos lēmumos pamatoti piemērots likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.panta pirmās daļas 1.punkts kopsakarā ar 1.panta pirmās daļas 1.punktu.

Līdz ar to jānoskaidro, vai ir pamats atzīt, ka bijušie PSRS pilsoņi *I.S.* un *I.S.* un viņu bērni *V.S.* un *V.S.* 1992.gada 1.jūlijā bija pierakstīti Latvijas teritorijā vai arī viņu pēdējā reģistrētā dzīvesvieta līdz 1992.gada 1.jūlijam bija Latvijas Republikā, vai arī viņi līdz minētajam datumam ne mazāk kā 10 gadus nepārtraukti dzīvoja Latvijas teritorijā.

[24.1] Attiecībā uz pierakstu Latvijas teritorijā pieteicēji pamatojas uz ierakstiem viņu bijušajās PSRS pasēs. *I.S.* 1976.gada 12.oktobrī izsniegtajā PSRS pilsoņa pasē Nr.671356 ir ieraksti, ka viņš izrakstīts no adreses */dzēsta adrese/*, Erevānā, Armēnijā 1977.gada 18.augustā; 1977.gada 19.septembrī pierakstīts */dzēsta adrese/*, Rīgā un noņemts no uzskaites 1995.gada 20.aprīlī; 1995.gada 17.maijā pierakstīts */dzēsta adrese/*, Rīgā (*lietas 1.sējuma 53.-54.lapa*). *I.S.* 1980.gada 11.maijā izsniegtajā PSRS pilsoņa pasē Nr.520142 ir ieraksti, ka viņa izrakstīta no adreses */dzēsta adrese/*, Erevānā, Armēnijā 1985.gada 14.aprīlī; 1985.gada 15.novembrī pierakstīta */dzēsta adrese/*, Rīgā (*lietas 1.sējuma 55.-59.lapa*).

Savukārt atbildētājs lietā iesniedzis šādus pierādījumus: Rīgas Latgales priekšpilsētas izpilddirekcijas 2001.gada 5.marta vēstulē Nr.4.3.-7-3/84/651 (*lietas 1.sējuma 22.lapa*) sniegtas ziņas, ka mājas grāmatā Rīgā, */dzēsta adrese/* (*lietas 1.sējuma 103.-106.lapa*) nav ierakstu par *I.S.* un viņas bērnu pierakstu minētajā adresē; Rīgas Kurzemes rajona izpilddirekcijas Iedzīvotāju dzīvesvietas reģistrācijas nodaļas vēstulē Nr.2.1-098 (*lietas 1.sējuma 23.lapa*) norādīts, ka ziņas par *I.S.* pierakstu nav atrastas.

Lietā ir arī šādas Armēnijas kompetento iestāžu ziņas: saskaņā ar Armēnijas Republikas Iekšlietu ministrijas Pasu un vīzu pārvaldes 1999.gada 25.oktobra vēstulē (*lietas 1.sējuma 20., 21.lapa*) norādīto *I.S.* un *I.S.* ir pierakstīti */dzēsta adrese/*, Erevānā, Armēnijā. Saskaņā ar Armēnijas Republikas Policijas Pasu – vīzu pārvaldes 2004.gada 24.maija vēstulē (*lietas 1.sējuma 87., 88.lapa*) norādīto *I.S.* no 1975.gada 19.marta un *I.S.* no 1981.gada 22.aprīļa ir pierakstīti */dzēsta adrese/*, Erevānā, Armēnijā. Identiska satura informāciju 2004.gada 2.jūnijā

sniegusi Armēnijas Republikas Iekšlietu ministrija (*lietas 1.sējuma 100.-102.lapa*). Identisku informāciju 2004.gada 17.decembrī sniegusi arī Armēnijas Republikas Policijas pasu un vīzu pārvalde pēc pieteicēju advokāta lūguma (*lietas 1.sējuma 147., 148.lapa*).

[24.2] Kā citā lietā norādījis Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments, lemjot par nepilsoņa statusa atņemšanu un personas tiesībām uz to, kā noteicošo apstākli jāņem vērā nevis personas reģistrācija dzīvesvietā, bet gan tās dzīvošana vai nedzīvošana valstī. Likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" jēga un mērķis ir noregulēt statusu tām personām, kuras pastāvīgi dzīvoja Latvijā pēc PSRS sabrukuma un nevēlējās vai nevarēja iegūt nevienas citas valsts pilsonību. Tas nozīmē, ka par galveno kritēriju ir uzskatāms nevis formālais pieraksts, bet gan personas patstāvīgā dzīvesvieta. Lai pareizi izprastu likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 1.punktu, tas jātulko kopsakarā ar tām Latvijas Republikā spēkā esošajām tiesību normām, kas izskaidro jēdzienu „dzīvesvieta", jo tiesiskas sekas rada reģistrācija dzīvesvietā. Proti, Civillikuma 7.pants, kas ir spēkā jau no 1992.gada 1.septembra, noteic, ka dzīvesvieta ir tā vieta, kur persona labprātīgi apmetusies ar tieši vai klusējot izteiktu nodomu tur pastāvīgi dzīvot vai darboties. Minētais Civillikuma pants paredz, ka personai var būt arī vairākas dzīvesvietas (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 24.augusta sprieduma lietā Nr.SKA-89/2004 8.punktu*).

Līdz ar to pēc būtības lietā ir svarīgi noskaidrot pieteicēju faktisko dzīvesvietu periodā līdz 1992.gada 1.jūlijam, ņemot vērā arī [24.1] minētos pierādījumus. No tā arī ir atkarīgs secinājums, kāda faktiski ir bijusi pieteicēju saikne ar Latviju 1992.gada 1.jūlijā un pirms tam PSRS okupācijas laikā.

[24.3] Nav strīda, ka 1992.gada 1.jūlijā pieteicēji Latvijas teritorijā nedzīvoja, bet dzīvoja Armēnijā.

No *I.S.* 2004.gada 5.aprīlī iestādē sniegtā paskaidrojuma izriet, ka viņš 1980.gadā pabeidzis Politehnisko institūtu, 1980.gadā apprecējies ar *I.S.*, kuru 1985.gadā atvedis uz Rīgu un pierakstījis */dzēsta adrese/*, no 1975.gada bijis pierakstīts */dzēsta adrese/*, Rīgā, no 1980. līdz 1988.gadam strādājis rūpnīcā „Silena", no 1988. līdz 1994.gadam dzīvojis Armēnijā, 1994.gadā atgriezies Rīgā (*lietas 1.sējuma 32.-34.lapa*).

No *I.S.* 2004.gada 5.aprīlī iestādē sniegtā paskaidrojuma izriet, ka no 1985. līdz 1988.gadam viņa ar ģimeni dzīvojusi Rīgā, */dzēsta adrese/*, 1994.gadā ieceļojusi Latvijā un kopā ar ģimeni dzīvojusi pie vīra brāļa

/dzēsta adrese/, kuras precīzu adresi neatceras (*lietas 1.sējuma 35.-36.lapa*).

No minētā secināms, ka *I.S.* ar bērniem *V.S.* un *V.S.* laikā līdz 1992.gada 1.jūlijam Latvijā dzīvojuši trīs gadus no 1985. līdz 1988.gadam. Minētais apstāklis apgabaltiesas ieskatā nenorāda uz to, ka viņai kā bijušajai PSRS pilsonei un viņas bērniem *V.S.* un *V.S.* 1992.gada 1.jūlijā vai pirms tam bija pastāvīga dzīvesvieta Latvijā un izveidojusies tiesiska saikne ar Latviju un ka viņiem radās tiesības un paļāvība uz nepilsoņa statusa saņemšanu. Arī pierakstam Latvijā, ja tāds arī bijis, nav izšķirošas nozīmes, jo minētās personas PSRS okupācijas laikā pastāvīgi dzīvoja Armēnijā.

Savukārt *I.S.* apgalvo, ka laikā līdz 1992.gada 1.jūlijam Latvijā dzīvojis laikposmā 1975. līdz 1988.gadam. Apgabaltiesa minēto apgalvojumu neatzīst par ticamu, jo sākotnējā pieteikumā tiesai ir norādīts, ka *I.S.* Rīgā dzīvojis no pagājušā gadsimta 80.gadu sākuma (*lietas 1.sējuma 5.lapa*); pieteikuma jaunā redakcijā norādīts, ka *I.S.* Latvijā dzīvoja no 1977.gada (*lietas 1.sējuma 46.lapa*). Tādējādi *I.S.* par savu faktisko dzīvesvietu sniedz atšķirīgas ziņas. Turklāt, kā minēts iepriekš, saskaņā ar kompetento Armēnijas iestāžu sniegtajām ziņām minētajā periodā viņam ir bijis un saglabājies pastāvīgs pieraksts Armēnijā. Kaut arī minētā informācija attiecas uz personas reģistrēto pieraksta vietu, nevis norāda, ka persona tajā laikā tur faktiski dzīvojusi, kopsakarā ar pārējiem lietas apstākļiem tā apstiprina, ka *I.S.* ir sniedzis nepatiesas ziņas par savu faktisko dzīvesvietu un dzīvošanas periodiem Latvijā.

Apgabaltiesas ieskatā minētie Armēnijas kompetento iestāžu apliecinājumi apstiprina faktu, ka *I.S.* un *I.S.* bez termiņa ierobežojuma bija reģistrēti (pierakstīti) dzīvesvietā Armēnijā un tur arī bija viņu ģimenes pastāvīgā dzīvesvieta. Tādējādi pieteicēju argumentam, ka saskaņā ar zīmogiem *I.S.* un *I.S.* vecajās PSRS pasēs I-СЛ Nr.671356 un VIII-СЛ Nr.520142 viņi 1977.gada 18.augustā un 1985.gada 14.aprīlī ir izrakstījušies no adreses */dzēsta adrese/*, Erevānā, lietā nav nozīmes, jo lietā būtiski bija noskaidrot nevis formālu pierakstu, bet pastāvīgo dzīvesvietu.

Pieteicēju sniegtajam argumentam nav dodama priekšroka arī tā iemesla dēļ, ka pieteicēji vismaz no 1988. līdz 1994.gadam dzīvoja Armēnijā, par ko lietā nav strīda. Savukārt personas pienākums pret to valsti, kurā tā dzīvo, ir noteiktajā kārtībā reģistrēt savu dzīvesvietu. Pat gadījumā, ja persona kādu iemeslu dēļ prettiesiski nav reģistrējusi savu faktisko dzīvesvietu, tas nerada pamatu secinājumam, ka šajā laika periodā personai saglabājas tiesiska reģistrācija par faktisko dzīves vietu citā valstī.

Turklāt apgabaltiesa nepiekrīt pieteicēju traktējumam, ka faktiskajos lietas apstākļos ir uzskatāms, ka *I.S.* un *I.S.* PSRS okupācijas laikā ir pastāvīgi dzīvojuši Latvijā, tikai atsevišķos laika posmos izbraucot uz Armēniju. Lietas apstākļi to kopumā apgabaltiesas ieskatā norāda uz to, ka PSRS okupācijas laikā viņu pastāvīgā dzīvesvieta bija Armēnijā, bet atsevišķos periodos viņi ieceļojuši Latvijā, turklāt 1994.gadā – uz terminētu laiku, deklarējot, ka pēc tam atgriezīsies Armēnijā.

Apgabaltiesa ņem vērā pieteicēju nemainīgo argumentu par savas ģimenes vienotību, tomēr no tā secina, ka nav pamata uzskatīt, ka *I.S.* līdz 1992.gada 1.jūlijam 10 gadus nepārtraukti būtu dzīvojis Latvijā, ņemot vērā, ka *I.S.* un bērni Latvijā dzīvoja tikai periodā no 1985. līdz 1988.gadam. Pietiecēju iesniegtie pierādījumi lietā apgabaltiesas ieskatā arī neapliecina šādu faktu. Turklāt ģimenes vienotības arguments pēc būtības ir pretrunā ar pašu pieteicēju norādītajām atšķirīgajām dzīvesvietas adresēm Latvijā – */dzēsta adrese/*, Rīgā un */dzēsta adrese/*, Rīgā. Tādējādi formāli pieraksti minētajās adresēs nevar kalpot par ticamu pierādījumu pieteicēju faktiskajai dzīvesvietai.

[24.4] No lietas materiāliem redzams un par to lietā nav strīda, ka pieteicēji vēlāk Latvijā ieradās 1994. un 1995.gadā, attiecīgi pirmoreiz reģistrējoties Latvijas Republikas Iedzīvotāju reģistrā. Nav strīda arī par to, ka tobrīd pilngadīgie pieteicēji – *I.S.* un *I.S.* kopā ar bērniem Latvijā ieceļoja no Armēnijas uz terminētu ieceļošanas vīzu pamata, norādot savu pastāvīgo dzīvesvietas adresi Armēnijā un apliecinot, ka pēc tam atgriezīsies Armēnijā. *Tādējādi, ieceļojot Latvijas Republikā, I.S. un I.S. ir pauduši nepārprotamu gribu īslaicīgi ieceļot Latvijā, pēc tam atgriežoties savā mītnes zemē. No minētā secināms, ka 1994. un 1995.gadā I.S. un I.S. ir apliecinājuši savu valstisko piederību un saikni tieši ar Armēniju, nevis Latviju. Pieteicēji 1994. un 1995.gadā Latvijā neieceļoja kā personas, kuras var pretendēt uz nepilsoņa statusu. Savukārt bērnu tiesiskais statuss šajās tiesiskajās attiecībās ir tieši atkarīgs no vecāku tiesiskā statusa.*

Kaut arī ieceļošanas vīzās *I.S.* un *I.S.* norādījuši, ka tobrīd bija Armēnijas pilsoņi, tomēr, kā secināts iepriekš, tobrīd vēl nebija nodibināts Armēnijas pilsonības institūts un pieteicēji vispār nevarēja būt Armēnijas pilsoņi. Tātad *I.S.* un *I.S.* Latvijā ieceļoja 1994. un 1995.gadā kā bijušās PSRS pilsoņi kopā ar bērniem, turklāt nav strīda, ka viņiem bija šim statusam atbilstošas pases.

Savukārt, kā to pamatoti norādījis atbildētājs, saskaņā ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta norādīto 2005.gada 11.janvāra spriedumā lietā Nr.SKA-9/2005 tās personas, kuras Latvijā ieceļoja pēc 1992.gada 1.jūlija, nevar atzīt par likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības”

subjektiem. Šādu personu tiesisko statusu saskaņā ar minētā likuma 1.panta otro daļu nosaka Imigrācijas likums.

[24.5] Noteikumi Nr.52 ir izdoti saskaņā ar likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.panta otro daļu (paredz, ka kārtību, kādā personai tiek atņemts nepilsoņa statuss, nosaka Ministru kabinets), un to 3.punkts noteic, ka pārbaudi nepilsoņa statusa atņemšanas lietā pārvalde uzsāk pēc savas iniciatīvas vai pamatojoties uz valsts vai pašvaldības institūciju, kā arī fizisko vai juridisko personu iesniegumu, ja ir pamats uzskatīt, ka uz personu attiecas kāds no likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.panta pirmajā daļā minētajiem nosacījumiem. Noteikumu Nr.52 13.1.punkts paredz, ka, pamatojoties uz pārbaudē konstatētajiem faktiem, pārvaldes priekšnieks vai viņa pilnvarota amatpersona pieņem motivētu lēmumu par nepilsoņa statusa atņemšanu.

Administratīvā apgabaltiesa konstatē, ka atbildētājs pārsūdzētos lēmumus ir pieņēmis atbilstoši savai kompetencei un noteikumos Nr.52 paredzētajai kārtībai.

[24.6] Ņemot vērā secināto, apgabaltiesa uzskata, ka pārsūdzētajos lēmumos likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.panta pirmās daļas 1.punkts un 1.panta pirmās daļas 1.punkts piemērots tiesiski un pamatoti. Lietā nav pamata atzīt, ka pieteicēju pastāvīgā dzīvesvieta Latvijā līdz 1992.gada 1.jūlijam bija Latvija, ka bijušie PSRS pilsoņi *I.S.* un *I.S.* un viņu bērni *V.S.* un *V.S.* 1992.gada 1.jūlijā bija pierakstīti savā faktiskajā dzīvesvietā Latvijas teritorijā vai arī viņu pēdējā reģistrētā faktiskā dzīvesvieta līdz 1992.gada 1.jūlijam bija Latvijas Republikā, vai arī viņi līdz minētajam datumam ne mazāk kā 10 gadus nepārtraukti dzīvoja Latvijas teritorijā.

[25] Kā izriet no lietas materiāliem, pārsūdzētie lēmumi 2001.gada 1.jūnijā tika izpildīti – izņemtas pieteicēju nepilsoņu pases, kā arī Iedzīvotāju reģistrā un Nederīgo dokumentu reģistrā aktualizētas ziņas, ka pieteicējiem atņemts nepilsoņa statuss un tamdēļ lietošanai kļuvušas nederīgas viņiem izsniegtās Latvijas nepilsoņu pases.

Ņemot to vērā, apgabaltiesa vispār nevar lemt par pārsūdzēto lēmumu atcelšanu, bet tikai izvērtēt to tiesiskumu, kā arī lemt par labvēlīgu administratīvo aktu izdošanu.

[26] Piešķirot personai nepilsoņa statusu, tiek izdots labvēlīgs administratīvs akts, savukārt statusu atņemot – nelabvēlīgs administratīvais akts.

No spēkā esošā tiesiskā regulējuma (noteikumu Nr.52, kas ir spēkā no 2001.gada 10.februāra un pieņemti saskaņā ar likuma „Par to bijušās

PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 7.panta otru daļu, 13.1.punkts) attiecībā uz nepilsoņa statusa atņemšanu apgabaltiesa secina, ka Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei noteikta kompetence iepriekš pieņemtu labvēlīgu administratīvo aktu par statusa piešķiršanu nevis atcelt, bet izdot citu administratīvo aktu. Respektīvi, personai netiek atņemtas iepriekš iegūtās tiesības līdz tam brīdim, kad iestāde ir konstatējusi personas neatbilstību nepilsoņa statusam un iepriekš iešķirtais statuss tiek atņemts. Līdz ar to apgabaltiesa atzīst par nepamatotu pieteicēju argumentu par to, ka bija jāievēro Administratīvo aktu procesa noteikumos noteiktie termiņi labvēlīga administratīvā akta atcelšanai. Apgabaltiesa uzskata, ka gadījumos, kad tiek konstatēts, ka persona faktiski neatbilst nepilsoņa statusam, bet tāds iepriekš kļūdaini ir piešķirts, iestādei likumā noteiktajos gadījumos jebkurā brīdī ir tiesības izdot personai nelabvēlīgu administratīvo aktu, ja atklājas, ka persona faktiski neatbilst nepilsoņa statusam un tai vajadzēja to apzināties. Tādējādi vispārīgi persona nevar paļauties, ka pēc nepilsoņa statusa piešķiršanas šis statuss vēlāk nevar tikt atņemts.

Līdz ar to pieteicēju atsaukšanās uz 2000.gada spriedumu lietā Nr.SKC-14 un 2001.gada spriedumu lietā Nr.SKC-81 ir nepamatota.

Pieteicēji arī nepamatoti atsaukušies uz Civillikuma 3.pantu, saskaņā ar kuru katra civiltiesiska attiecība apspriežama pēc likumiem, ka bijuši spēkā tad, kad šī attiecība radusies, pārgrozījusies vai izbeigusies. Neskartas paliek jau iegūtas tiesības. Konkrētajā gadījumā nav runa par civilo tiesību, bet gan par publisko tiesību iegūšanu un atņemšanu (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 24.augusta sprieduma lietā Nr.SKA-89/2004 10.punktu*).

[27] Pieteicēji norādījuši, ka šajā lietā jāņem vērā Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Rekomendācija Nr.1504 (2001), kurā aicināts valstis garantēt, ka ieceļotāji, kas uzauguši uzņēmējvalstī, nekādā gadījumā nevar tikt izraidīti no tās.

Respektējot minētajā rekomendācijā norādīto, apgabaltiesa uzskata, ka šajā lietā netiek lemts jautājums par personu izraidīšanu. Pat ja atbildētājs ierosinātu administratīvo procesu iestādē par pieteicēju izraidīšanu, ko tas saskaņā ar savos paskaidrojumos norādīto nav lēmis darīt, iestādei būtu obligāti jāievēro starptautisko un nacionālo tiesību normu noteikumi.

Šajā sakarībā apgabaltiesa pievienojas atbildētāja norādītajam, ka pirmās instances tiesa, uzskatot par nepieciešamu izvērtēt atbildētāja pieņemto lēmumu samērīgumu, vērtējusi tikai iespējamās izraidīšanas samērīgumu, lai gan atbildētājs nav pieņēmis šāda satura lēmumu.

[28] Apgabaltiesa nepiekrīt pirmās instances secinājumam, ka pārsūdzētie lēmumi attiecībā uz *V.S.* un *V.S.* nesamērīgi ierobežo viņu privāto un ģimenes dzīvi.

Kā to pamatoti norādījis atbildētājs, netiek lemts par pieteicēju izraidīšanu no valsts. Personas arī citā, nevis nepilsoņa statusā, var realizēt savas privātās un ģimenes tiesības, tostarp arī Latvijas Republikā. Līdz ar to nepilsoņa statusa atņemšana pati par sevi neliedz pieteicējiem saglabāt ģimenes vienotību Latvijā.

Pieteicēji no trim iespējām – Armēnijas pilsonības, bezvalstnieka statusa un Latvijas nepilsoņa statusa – vēlas tikai nepilsoņa statusu. Tomēr tas, kā secināts iepriekš, ir nepamatoti, jo pieteicēji tiesiski nekad nav piederējuši pie likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktā personu loka, kuriem ir tiesības pretendēt un iegūt Latvijas nepilsoņa statusu. Minēto nemaina arī fakts, ka iestāde pieteicējiem kļūdaini un prettiesiski sākotnēji minēto statusu piešķīrusi.

Apgabaltiesa arī nepiekrīt pirmās instances secinājumam, ka *V.S.* un *V.S.* ir darījuši visu, lai varētu naturalizēties un iegūt Latvijas pilsonību, un ka viņiem arī bija pamats paļauties, ka viņi varēs naturalizēties. Apgabaltiesas ieskatā viņiem savlaicīgi, sasniedzot pilngadību, vajadzēja apzināties, ka, ieceļojot Latvijā tikai 1995.gadā, viņi nepieder pie likuma „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktā personu loka, kuriem ir tiesības pretendēt un iegūt Latvijas nepilsoņa statusu. Līdz ar to arī viņiem vajadzēja apzināties, ka nepamatoti piešķirtais nepilsoņa statuss viņiem jebkurā brīdī var tikt atcelts, īpaši ņemot vērā, ka vienai ģimenes loceklei – *V.S.* ir īpašas zināšanas tiesību zinātnēs.

Pieteicējiem, kā to norādījis atbildētājs, saglabājas tiesības Imigrācijas likumā noteiktā kartībā uzturēties Latvijas Republikā un iegūt bezvalstnieka statusu saskaņā ar Bezvalstnieku likumu, kā arī ir tiesības saskaņā ar Pilsonības likuma 12.panta pirmās daļas 1.punktu iesniegt pieteikumu naturalizācijai piecus gadus pēc pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanas.

[29] Apgabaltiesa piekrīt atbildētāja viedoklim, ka apstākļiem, ka *V.S.* un *V.S.* pēc 1994.gada mācījās un sekmīgi studē un strādā Latvijā, runā un raksta latviski, šajā lietā nav būtiskas nozīmes. Kā konstatēts iepriekš, pieteicēji ieradušies un dzīvo Latvijā tikai no 1995.gada un tādējādi nevar pretendēt uz nepilsoņa statusu. Tas ir, pieteicēju integrācija Latvijas sabiedrībā, kas faktiski sākusies tikai 1995.gadā, nav attiecināma uz nepilsoņa statusa iegūšanu.

[30] Ņemot vērā spriedumā secināto, apgabaltiesa atzīst, ka nevienam no pieteicējiem nav un nebija tiesības uz Latvijas nepilsoņa statusu, līdz ar to *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* pieteikums par pienākuma uzlikšanu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei atjaunot ierakstus Iedzīvotāju reģistrā par viņiem kā nepilsoņiem un izsniegt nepilsoņa pases ir noraidāms.

[31] Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa spriedumā pamatoti secināja, ka neviens no pieteicējiem saskaņā ar likumu „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" nevar pretendēt uz nepilsoņa statusu un pamatoti noraidīja *I.S.* un *I.S.* pieteikumu, tomēr nepamatoti šādos apstākļos apmierināja *V.S.* un *V.S.* pieteikumu.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 46.pantu, 301.panta trešās daļas 2.punktu, 307. un 309.pantu Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

Atjaunot termiņu *I.S.*, *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* pieteikuma par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieka 2001.gada 25.aprīļa lēmumu Nr.476, Nr.477, Nr.478 un Nr.479 atcelšanu, pienākuma uzlikšanu atjaunot ierakstus Iedzīvotāju reģistrā par nepilsoņa statusu un izsniegt nepilsoņu pases iesniegšanai.

I.S., *I.S.*, *V.S.* un *V.S.* pieteikumu par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieka 2001.gada 25.aprīļa lēmumu Nr.476, Nr.477, Nr.478 un Nr.479 atcelšanu, pienākuma uzlikšanu atjaunot ierakstus Iedzīvotāju reģistrā par nepilsoņa statusu un nepilsoņa pasu izsniegšanu atzīt par nepamatotu un noraidīt.

V.S. un *V.S.* apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 10.jūnija spriedumu atstāt bez izskatīšanas.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	*(paraksts)*	L.Vīnkalna
Tiesneses	*(paraksts)*	V.Kakste
	(paraksts)	Z.Kupce

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese L.Vīnkalna
Rīgā 2007.gada 19.jūnijā